

१६७

दर्ता नं.: ४८/२०७६/७७

पुर्खा दय्क तकगु सम्पत्ति, भीगु कला व संस्कृति
पिकाक-भक्तपुर नगरपालिका

पुर्खा दय्क तकगु सम्पत्ति, भीगु कला व संस्कृति

स्वयं

नेपाल संवत् १९४५ कौलागा: / २०८२ कार्तिक १ / २०२५ Oct. / ल्या: १४१, दौं: ७

स्वन्ति नखा या भिदुना

जनता खासा ताया खास
पीडाकगु नेपालभाषा साहित्य तहसुंझा व
सांस्कृतिक बझा

न.सं. ४४७७ कैलाच हादनी व ख्यादनी न्हयुनु तय

पीडाकगु नेपाल भाषा साहित्य
तःमुंज्या-१९४५

शीतल निवासय् सर्वदलीय बैठक

(२०८२ असोज २४ गते)

खुसी बःलं स्यंकथाय् स्वः भायो दिसे प्रमुख प्रजापतिजु

(२०८२ असोज १८ गते)

; Dkfb sLo

@)*@ silt\$!, c^s !^&, jif&

नेवः संस्कृति न्ह्याब्लें अन्योल छाया ?

स्वनिगः नेपःया सांस्कृतिक राजधानी खः । थाना न्हपा नेवःतय्गु अपलं बहुमत दःगु थाय् खः । नेवःत संस्कृतिखय् तस्कं तःमिपुं खः । अनं खः नि । पृथ्वीनारायण शाहं स्वनिगः त्याकय् धुकः थानाया अपलं मनूत स्वनिगलं प्याहाँ वाडः व्यापार व्यवसाय याडः च्वन । वनलिपानं स्वनिगःया मनूत थीथी हुनिं देया थीथी थासय् व देशपिनय् वाडः च्वडः च्वना । नेवःत न्ह्याथाय् हे वासां नं थःगु परम्परागत संस्कृतिता धःसा त्वःमतसिं कःधाडः च्वना । थःगु देशय थजु वा विदेशय, नेवःतय्गु थःगु हे भाय, संस्कृति व नखाचखा डायकेगु चलन दः । थ्वहे नेवःतय्गु पहिचान खः ।

थःगु बिस्कं संस्कृति नपां मोहनी, स्वन्ति, सापारु (गुन्हिपुन्ही) थजगु गुलिनं नखाचखा नेवः तय्सं देया थीथी जातियाय्पुं नपां मिलय जुयो डायकेगु या । न्हपा न्हपा थजगु नखाचखाखय् गुब्ले स्वतुमत्तु मस्व । फुक्कसिया उखुनं हे डायकी । अथेनं नेदा प्यदा हानिसें थजगु नखा चखा बिस्कं बिस्कं दिनसं डायकेगु याडः हला । यें, यल, ख्वपया नेवःतय्सं बिस्कं बिस्कं दिनसं किजापूजा, गुन्हिपुन्ही, मोहनीया स्वगं तिय्गु थजगु ज्याखं नेवःतय्गु दश्वी नं तःताजि (अनेकता) या सन्देश प्याहाँ वाडः च्वंगु दः । थ्व बांलागु खाँ मखु ।

यें, यलायें व ख्वपय् स्वथायंतुं तलेजुया पूजा याइगु चलन दः । तलेजुइ गुब्ले पूजा याई उखुनं हे स्वनिगःया नेवःतय्सं पूजा याइगु थाना परम्परानिसें न्ह्याडः वयो च्वंगु दः ।

तलेजुं पूजा न्ह्याकलकिं दश्वी दिक्ु याय्गु चलन मरु । ख्वप नगरपालिकां नेपःया पात्रो (पत्रा) काथं पूजा न्ह्याकलकीं दश्वी छन्हू दिक्ु याय मालिगु खानय दःगुलिं न्हपाया नेदा प्यदा हानिसें तलेजुया पुजारी, आँचाजु, राजोपाध्याय, जोशी व जुसीबजुपिन्ता मुंकः छलफल याडः खाँ क्वःछिडः वहे काथं स्वन्ति, गुन्हिपुन्ही व मोहनी नखा डायकेता जनताता इनाप याडः वयो च्वंगु दः । थुकीं ख्वपया जनताकय् छुं काथंया दुबिधा मतःसें ज्या याडः वगु जुल ।

थुगुसीया स्वन्ति नं अथेहे स्वत्तुमत्तु स्वयो अन्योल जूइगु खानय् दगुलिं ख्वप नगरपालिकाया ग्वसालय स्वापु दःपुं मुंकः लक्ष्मीपूजा कार्तिक ३ गते, म्हापूजा ४ गते व किजा पूजा ५ गते याय्ता नगरबासीपिन्ता इनाप याय धुंकगु दः ।

अः देशं दुनय जक मखु हलिमय ब्याकः नेवःत डाडः च्वँ वाडः च्वंगु दः । अमिसं नखा चखा बिस्कं बिस्कं दिनयें डायकिगु बांलागु खाँ मखु । संस्कृतिनपां जाति नं स्वाडः च्वंगु दै । संस्कृति थीथी जात जातिया म्हासिइका पिब्वइगु ई नं खः । संस्कृति तांसा भीगु म्हासिइका नं तानी । थजगु खायें सकलसिनं बिचः याय् मः ।

नेवःतय्ता तछ्याय्ता सुननं ग्वसः ग्वयो हे जः ग्वयो च्वंगुयां मखुला ? थ्व शंकायाय् बहगु खाँ खः । दायें दायें पतिकया पात्रोखय् बिस्कं बिस्कं दिं क्वःछिडः ब्यूसेलिं स्वनिगःया नेवःत गुम्हासिं तलेजुया लिघंसा कायो संस्कृति डायकः वयो च्वंगु दः, अमिता गय्याय् छुयाय् याडः काथं मछिंक ब्यूगु दः । थजगु अन्योल मदयकेता नेवः तय्गु बिस्कं पात्रो पिकाय् मः । फुक्क सिता न्हँदें नेपाल संवत् १९४६ या भिन्तुना ।

पिकाक-ख्वप नगरपालिका/सम्पादक-आशाकुमार चिकंभञ्जार, डेस्कटप-धन लक्ष्मी त्यात, आवरण सज्जा-राजन बनमाला, थाकू- भक्तपुर अफसेट प्रिन्टर्स फोन ल्याः ०१-६६१३०४३, ई-मेल- khwopapau@gmail.com

अवसर खःला वा योग्यता

नारायण मान बिजुक्छें (हरिबहादुर श्रेष्ठ)

शासन याइपुं राजनीतिक पार्टीत न नेतातय्के सिद्धान्त व दृष्टिकोण प्रष्ट मजतल्य न अवसर बियो दे हज्याकय् फै न त थःथःगु योग्यता पिब्वय फै । शासक दल पिनि दशवी बारम्बार वार्तात जुई, मेलमिलाप व सहमतिया खाँ ज्वयकी अथेनं गुब्लें हे सहमतिखय थ्यनिमखु ।

छसिकाथं:

मीना, लुनी, रमेश, राजेन्द्र व रमा क्याम्पसया चउरय् तयो तःगु बेञ्चय् च्वडः अवसर खःला वा योग्यता धाय्गु खाँ छलफल याडः च्वना । क्याम्पसय् न्ह्याब्लें थी थी वापौ, न्हिपौत हैम्हा मिज्चां न्हिया न्हिथें फुक्क पौत ज्वडः वल । ब्वनामिपिसं थःता मं दःदःगु पौत न्यात । ध्यबा ब्यू ब्यू छम्हा छम्हा सिं थमनं न्याडागु पत्रिकाया छुयौं (नां) त ब्वडः च्वन । मीनां मन तस्कं च्व जाय्कः न्हिपौया छगू बुखाँ या छुयौं ब्वन । संविधान सभाया समितिखय् 'जात जाति, भाषा भाषी, क्वजात (दलित) धःपुं व मिसातय्सं उथिग्यंक मौका (अवसर) माला धायो सः तला हँ ।'

मेपुं पुक्क ब्वनामिपिनिगु ध्यान मीनाया सलं लुयो काल ।

लुनिधाल- 'बुखाँ पूवांक ब्वँ, अलय उकिया बारे बिचःयाय् ।'

फुक्कसिनं खः खः धायो सहमति प्वंकल ।

मीनां ब्वन- 'नेस व पीदा तक शासकवर्ग मेगु जात जाति व भाषा-भाषीपिन्ता, कुजात धायोतःपुं व मिसामस्तय्ता थःथःगु व्यक्तित्व च्वजाय्केगुलि पाडः तःगुलिं राज्य क्षतिपूर्ति बियमः ।'

'नेपःयाछगू नेगू जाति व शासक वर्ग जिमिता क्वयया (दलित) जातिधायो आर्थिक व सामाजिक रुपं क्वत्यलः तःगुलिं जिमिगु मानवअधिकार (हनन) लाकःकःगु खः । नपां अः उकिया क्षतिपूर्ति (पलेसा बियागु) काथं राज्यं दलितपिन्ता विशेष सहूलियत व आरक्षण (पाखुयगु) व्यवस्था यायमः धायो नेम्हा प्यम्हा प्रतिनिधिपिसं धाला ।'

मीना मदिसें पौ ब्वँ यंकल - समितिया बैठकय् महिला प्रतिनिधिपिसं देशय् बचछी स्वयो अपः जनसंख्या दःपु तताकेहँ पिन्ता विशेष अधिकारया माग याडः राष्ट्रिय नीति न्ह्याकिगु थासय् ५० प्रतिशत (बचछी) मिसातय्गु प्रतिनिधि जुय मःगु, राष्ट्रपति, प्रधानमन्त्री व मन्त्रीखय

बचछी मिसात तयमःगु, मन्त्रालय, विभाग, विश्वविद्यालय, क्याम्पस, आयोग, संस्थान व फुक्क कार्यालयसं मिसात बचछी तय मःगु माग याता ।

दशवीसं लुनीं मिनाया खाँ त्वाल्हाडः धाल- योग्यता हे मरुपुंमनूत पदय तयवं हे अमिपाखं देशं फ्वथें सेवा काय फै मखु । जिं अः छपु च्वसुया छुं ब्वः (अंश) ब्वडः न्यंकय् ताडा - 'संसदया दुजःपिसं थःथःगु नामय लाहाचिं तै बलय् च्वय क्वय लागुलिं महिला कर्मचारी पिसं धाला-माननीय जु पुं छिकपुं देनय हाँ छपाना-छपाना थःथःगु नां च्वयो धांदिडः दिसँ । नपां छम्हा नेम्हा महिला सांसदपिसं थःथःगु खाँ खय् थःपुं पार्टीत पाखं मनोनित जूपुं खःसां नं एन.जि.ओ., आइ.एन.जि.ओ. तयसं मयागु जूसा जिपुं थाना थ्यनिगु मखु । उकिं जिमिसं चि नयागुया पलिसा पुलय हे मः । जिमिसं पार्टी धःगु स्वयो एन.जि.ओ. धःथें याय् मः ।'

पासापुं थजपुं सांसदपिनिपाखं देश व जनताया अपलं भिं ज्यायाई धायगु खाँया

सच्छि व खुइन्हयगूगू स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

अवसरता गथे आशा व विश्वास याडः
ब्वय फै ? उकीं जिं यां अजनं अवसर
स्वयो सःस्यू व फःपिनिगु योग्यता अलय
स्वपुकुं (दृष्टिकोण) ता हे बः याडः चवडा ।’

ब्वनामिपिसं न्यँ न्यं थःथःगुपौ
नंपुइक-पुइकब्वडः चवन ।

रमेशं पौया नां (छ्यौं) ता क्यँ
क्यं धाला- शासन याइपुं राजनीतिक पार्टीत
न नेतातय्के सिद्धान्त व
दृष्टिकोण प्रष्ट मज्जतलय् न
अवसर बियो दे हज्याकय्
फै न त थःथःगु योग्यता
पिब्वय फै । शासक दल पिनि
दश्वी बारम्बार वार्तात जुई,
मेलमिलाप व सहमतिया खाँ
ज्वयकी अथेनं गुब्लें हे
सहमतिखय थ्यनिमखु ।
सत्ताय् चवडःचवतलय् छता
खाँ ल्हाइगु, बन्द यायमज्यु
अलय सत्तां प्याहाँ वलकीं
बन्द, हडतालया ग्वसःग्वयो
जनधनया षति याडः वगु
दः । वारम्बार सरकारय्
वानिगु मौका दःपुं व पार्टी व
नेतातय्सं लिपा थ्यंकया
बिचःयाडः, धात्थेंगु, भिंगु
ज्यात याडः क्यनय मफः ।
उकीं छगू छगू मन्त्रालयता
धात्थें खःगु लाँपु क्यनय् फैगु
स्वपुकुं दःपुं मन्त्री त ह्यमः ।

अलय अःतकया सुनं मन्त्रीतय्के अजगु
योग्यता दःपुं खानय् मरुनि । उकीं न्हँगु
पुस्तां थजगु फुक्क मचःमगागु खाँत क्यडः
हज्याय मः ।’

थःगु न्हिपौ पुतु पुइकः ब्वडः
चवम्हा राजेन्द्र महतौं पौ जब लाहातं देव
लाहातय् ब्वासाडः धाल-‘भारतया छगू छगू
खराबीत नेपालय् सरय् जुइगुलिं पूर्वनिसें
पश्चिमतकया नेपःया सिमा च्यें नियमित

मयातलय् नेपःया दिं बांलाइ मखुनी ।
नेपालयछुं नं बस्तु भारतयस्वयो दांगु जुलकीं
व सामान फुक्क भारतय् खुल्ला सिमाना
जगुलिं खुयो खुयो यंकी । उकीं नेपःमिपिसं
भारतस्वयो छुं नं सुख सुविधा काय खानी
मुख ।’

भारतया ट्वलंड्र मन्त सुकुम्वासीया
नामय नेपःया थी थी जिल्लाया सार्वजनिक

जग्गा चवडः हल । भारतया अपराधीत
राजधानीतक थ्यंकःहत्या, हिंसा व अपहरण,
खुयगु, लुटपाट थजगु अनेक अपराधत
याई । भारतीय तयसं नेपःया नागरिकता
कायो व्यापार, ठेक्कापट्टा, नोकरी व
मेमेगुलागाय् नेपःमिपिनिगु ज्या लाक कायो
चवन । उकीं भारतय् तःतःहांगु ह्यूपा
मवतलय् नेपःदे व नेपःमिपिनिगु कन्हेया दिं
छतिं हे बांलाइमखु ।’

पलख, फुक्क ब्वनामिपिसं वं
वयाता वं वयाता अजु चायो स्वयो चवन ।
फुक्कसिया मनया खाँ थुइकेगु मतिं
फुक्कसिया ख्वःछक पालंपः स्वत । अलय्
ताःहाक सास ल्हाडः लाहासांक फुक्कसिया
ध्यान थःदखय् स्वकय्गु कुतलं-पासापुं,
समाजवादी क्रान्ति पिता छ्वयगु व दुताह्यगु
वस्तु थें मखु, छगू छगू समाजया दुनय व
पिनयया परिस्थितिं जनताता
समाजवादी क्रान्ति यायमःगु मति
वांकः बिई । पुँजीवादी व्यवस्थां
समाजता ल्हवडां ल्हवनय मफैगु
परिस्थिति थ्यंकः बिई । भ्रष्टाचार,
अनियमितता, शोषण, अन्याय,
अत्याचारया ल्याचा हे दैमखु ।
जनतां व स्वयो अपः सहायय मफैगु
स्थिति वै । जनता ह्यूपाया नितिं
थःता बलिदान यायगुतक परिस्थिति
ब्वलानि । समाज या प्रगतिशील
व लिपाथ्यंकया बिचः दःपुं मन्तय्सं
ज्यासाडः नैपुं ज्यापु ज्यामिया
स्यल्लागु संगठन दय्की । अजगु
संगठनं शोषणं मुक्ति, वर्गविहिन
समाज, योग्यता काथंया ज्या,
ज्या अनुसारया ज्याला नपां
व्यक्तित्व विकासय् उथिंग्यंक
मौका अलय् उत्पादनया साधनय्
सामुहिक स्वामित्व याय्ता संघर्ष
याई नपां जनतां न्हयुलवा जुयो
दाँ वई । व्यक्तित्व विकासय्

उथिंग्यंकः मौका दयक, योग्यता काथं ज्या
दयकं समाजय ह्यूपा वै । थव बाहेक मेगु
उपाय हे मरु ।”

फुक्क ब्वनामिपुं धुरय जुयो
रमाता स्वयो चवना अलय वयागु खाँ खः
भःपियो मनय् स्वथाडः चवना । घण्टी
थात । छलफलय् क्वथियो च्वपुं ब्वनामिपुं
समाज व देया चिन्ताखय् गम्भीर जुयो
कक्षा क्वथाय् वान ।

शासक दलतय्सं नेमकिपाया खाँ मन्थंगुलिं थौंया सङ्कट वगु

नेपाल मजदुर किसान पार्टीया नाथो भाजुं चवयो द्यूगु 'जनताको साहित्य र साहित्यकार' साफूति साहित्यकारपिसं ज्यासाडः नैपुं वर्गता ग्वाकयगु साहित्य चवयमः धायगु खाँ न्हि थाडः तःगु दः । श्व खाँयाता सकल साहित्यकारपिसं नुंगलय तयो चवयमः । शोषक वर्ग शोषणता हे 'समाज सेवा' धायो मखुगु खाँ प्रचार याई । ज्यासाडः नैपिनिगु साहित्यं शोषणया विरोध याई । नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याया दबुली ज्यासाडः नैपुं जनताया साहित्यता बःयाडः वगु दः ।

संयुक्त राष्ट्र संघया खायँ अः छुं छुं खाँ प्याहाँ वयो च्वंगु दः । श्व अन्तर्राष्ट्रिय संस्था निःस्वांगु ८० दा दता । न्हांगु व नेकगु विश्व युद्धलिपा स्वकगु विश्व युद्ध थ मजु धायगु मतिं श्व संस्था निःस्वांगु खः । थुकिया वडापत्रता १९३ दुजः दे तय्सं पालना याय् मः । संयुक्त राष्ट्र संघया वडा पत्र सं भूगोल तः ब्यासां चिच्या ब्यासां, जनसंख्या म्हवचा वा अपः जूसां फुक्क देया उथिग्यंकः सार्वभौमिकता दैगु धायो तःगु दः । अथेनं अमेरिकी हतियारया बलं इजरायली फासीवादं प्यालेस्टिनी जनताया नरसंहार व जग्गा क्वत्यलः लाकः कगु क्रुर युद्ध संयुक्त राष्ट्र संघं पानय् मफूगु खाँ हलिमय श्वयो च्वंगु दः । अमेरिकी सरकार थःता 'न्हांगु थासय्' च्वडः च्वनय्गु घमण्डय् संयुक्त राष्ट्र संघया (वडा पत्र) हाचांगायो च्वंगु दः ।

चीनय् संसारय् जुयो च्वंगु अन्यायपूर्ण युद्ध फुक्क मिलय जुयो पानय्गु व फुक्क देशता विकासया ज्याखय् हछ्याडः यंकैय्गु खाँ न्हि थाडः च्वंगु दः । चीननपां हलिमयया १५३ गू देशं संयुक्त राष्ट्र संघता पुलय् मःगु धेबा पुला अथेनं अमेरिकां मपु । विश्व स्वास्थ्य संगठनया सेवा नपां संसारया गरिबी न्हांकय्गु नपां हिं न्हयगू क्षेत्रया नितिं बियमःगु धेबा अमेरिकां संयुक्त राष्ट्र संघता मथ्युनि । विश्व स्वास्थ्य संगठन व जलवायु परिवर्तन सम्बन्धी सन्धिपाखं नं अमेरिका प्याहाँ वान । थुकाथं हलिमयया लकसय् प्रदूषण अप्वयो च्वंगु दः ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टी बहुदल व गणतन्त्रया ३५ दा थुखय सरकारे वापुं दलतयता निःस्वार्थ जुयो जनताया सेवा याय्ता सुभावा बियो वगु खः । शासक दलतयसं नेमकिपाया सुभावाता न्हयप सिलिंचाय् हे मथ्वकः । शासक दलया भ्रष्टाचारं जनता उकूस-मुकुस जुयो च्वन । नेपः दे या सार्वजनिक ऋण

नेमकिपाया छ्याञ्जे प्रेम सुवाल

२७ खर्ब थ्यन । दायँ २-३ खर्ब सावा व ऋणया ब्याज पुलय मः । नेपः देया दाच्छिया व्यापारघाटा १५ खर्ब थ्यन । दाल, जाकी, तरकारी, फलफूल नपां भारतं न्याडः हयो च्वंगु दः । मुलुनिसँ हवाईजहाजतक विदेशं हयो च्वंगु दः । सरकारं मुलुतकहे दय्के फःगु मरुनि, पिनय् छुवईगु निर्यात लाहातय् निय ज्यू । महालेखा परीक्षकं विकास निर्माणया १२ खर्ब बेरुजु दःगु खाँ धायो च्वंगु दः । उकिमध्ये ४ खर्ब असुल याय मःगु धेबा दः । सरकारय् वानिपिसं थःता अलय् थःपुं कार्यकर्तापिन्ता भ्रष्ट याता ।

वापिज्याया इलय किसानतय्ता देसि सः हयो बिय मफः । कृषि औजार व फुक्क बालीया पुसात नं विदेशं हइगु । कृषि वैज्ञानिकतयता सरकारं नेपालय् ज्या बिय मफूगु व भुन विदेशय् छुवयो च्वंगु दः । शासक दलतय्सं वाइडबडी, ललिता निवास, टेराक्स, नक्कली भुटानी शरणार्थी, गिरिबन्धु-टि-स्टेट, लुं तस्करी थजगु अपलं भ्रष्टाचार काण्डयाता । सरकारतय्सं कर्मचारीपिन्ता तलब व पेन्सन नकय्ता नपां विदेशीकय् ऋण काय् मःगु अवस्थाय् दे थ्यंकः बिल । शासक दलतय्सं देया अर्थतन्त्र कमजोर याता । गुकीं जनताया असन्तुष्टि पिब्वगु खः ।

श्व हे इलय सरकारं सामाजिक सञ्जालता दर्ता मयागु तोहतयो बन्द याता । सामाजिक सञ्जालता न्हा हे दर्ता याकः

चलय् याकय् मःगु खः । उकीं न्हूगु पुस्तां सरकारी निर्णयया विरुद्ध आन्दोलन याता ।

ल्यासे ल्याम्होपिसं भदौ २२ गते सडक प्रदर्शनया खायँ जिल्ला प्रशासन कार्यालय यँ निवेदन बिल । माइतिघरं न्ह्याकः एभरेष्ट होटेलतक थ्यडानिं ल्याहाँ वयगु अमिगु ज्याइवः प्याहाँ वगु खः । मौका (दाउ) पिडः च्वंपुं भदौ २३ गतेया प्रदर्शनय् दुतिडः वाना । घुसपैठ जूपिसं बानेश्वर प्रहरीया ब्यारिकेड थुडः हज्याता । सरकारं इलयहे सतर्कता काय मफूत । सरकारय् वाडः प्रधानमन्त्री व मन्त्री जूपिसं जनताया भावना थुइकःनिःस्वार्थ जुयो ज्या मसांगुलिं थौं या अवस्था वगु खः ।

भदौ २४ गते सुथाय्निसें 'थौं मि तय्गु' धाय्गु खाँ प्याहाँ वल । संसद्, सिंहदरबार, राष्ट्रपति भवन, प्रधानमन्त्रीया सरकारी निवास, मन्त्रीया सरकारी निवास, नपां देशां देछिया डासगू प्रहरी चौकी व सार्वजनिक भवनत छ्वयकला । थुलिमछिं सरकारी सम्पत्ति छ्वयकेगु ज्या सु पाखं जुला ? सरकारी संयन्त्रत छाय सुक च्वना ? थुगु खायँ बांलाक अनुसन्धान याय् मः ।

भदौ २४ गते बहनी सेनापतिनपां वार्ता यागु, संसद् भड्ग याकगु, सुशीला कार्कीता अन्तरिम सरकारया प्रधानमन्त्री यो धायो छम्हा ल्याम्होचाम्हासिनं ल्यासेल्याम्होपिन्ता निर्देशन यागु नं खाँ प्याहाँ वल । थजगु विषय अनुसन्धान याय् मः ।

पोखराया जग्गा दर्ता प्रकरणय् संघीय मन्त्री राजिनामा वियमःगु खः । भूमि सुधार मन्त्री नं राजिनामा बियमः धाय्गु खाँ प्याहाँ वगु खः । वहे इलय ख्वपया मालपोत प्रमुखता अख्तियारं ज्वना । थुकाथं सरकारय् च्वपिसं भ्रष्टाचार याडः च्वंगु सियदः । नेपाल मजदुर किसान पार्टी निःस्वासां निसं भ्रष्टाचारया विरोध याडः वगु खः ।

उत्पादनया मुख्य मुख्य साधन व सेवा राष्ट्रियकरण मयातलय् भ्रष्टाचार मदयके मफैगु नं सिय दः । उकिं तःतः हांपुं भ्रष्टाचारीतय्गु सम्पत्ति छ्वयकेगु स्वयो राष्ट्रियकरण याय्गु व अमिता ज्यान सजाय बियगु कानुन दय्के मः । लिफ्यडः ह्य धुकः मानव अधिकारया खाँ हछ्याडः सरकारय् वांपुं कांग्रेस एमाले नपांया शासक दलतय्सं मृत्युदण्डया सजाय बिय फैगु कानुन लिकायो छ्वता । गल्ती थाना लाक हे जूगु खः ।

जनतां तय्यंकः त्याकः वाम्हा कार्यकारी प्रमुखया खाँ प्याहाँ वगु बांला । अलय जनतां भिमहा बांलाम्हा मनू त्याकः छ्वय मफसा अलय लेन्दुप दोर्जे थजम्हा मनू त्याकः छ्वसा देश हे ल्यं मदैगु खतरा नं वयफः ।

अमेरिकी नीति व कानुन मानव याय मःगु एमसीसी सम्भौता हिन्द महासागर व प्रशान्त महासागर चाकलीया देतय्गु अमेरिकी न्ह्यलुवाया सैनिक संगठन दयकेगु रणनीति खः । उकिं नेपाल मजदुर किसान पार्टी एमसीसी सम्भौताया विरोधय् संसद व सडकय् सःश्वकगु खः ।

संविधानया मौलिक हकय् न्हि थाडः तःगु शिक्षा, समानता, ज्या दयकः वियगु (रोजगारी) स्वास्थ्य उपचारत नपांया हक अःतक नं जनतां काय मखानि । संविधानय् मा.वि. तगितक धेबा पुलम्बः धायो तःगु दः । अथेनं उकिता छ्यलय्गु ऐन कानुन दयकगु मरुनि । ल्यासे ल्याम्होपिन्ता ज्या मालय्गु नामय बैदेशिक रोजगारीखय् छ्वगु दे विकास जूगु हलिमय गनां हे मरु । न्हपा न्हपा युरोप व अमेरिकाय् अफ्रिकाया मनुतय्ता च्यो/भ्वतिं याडः ज्या याकिगु खः अथेनं अफ्रिका विकास मजु । उकिं नेपःया ल्यासेल्याम्होपिन्ता नेपालय हे ज्या दयकः बियमः । परराष्ट्र मन्त्रालयया ज्या राहदानी छापय याडः ल्यासे ल्याम्होपिन्ता विदेशय् छ्वय्गु ज्यां देता भिं गति याइ मखु ।

ख्वप नगरपालिकाता ख्वप विश्वविद्यालय चाय्के ब्यूसा जनताया सेवा जूइगु खाँ नेमकिपां धायो वगु खः । नेमकिपां संसदय् ख्वप विश्वविद्यालय न्ह्याकय्ता अनुमति फवडः प्रधानमन्त्री व मन्त्रीतय्गु ध्यानाकर्षण याडः वगु खः । शिक्षा समितिया संसद सदस्यपुं थाना हे वयो स्वः वगु नं खः अथेनं विश्वविद्यालय मब्यू । ख्वप नगरपालिकापाखं चाय्कः तःगु ख्वप कलेजय् ७७ गू जिल्लाया ब्वनामिपिसं हे उच्च शिक्षा कायो च्वंगु दः । सल्लाघारीया १०८ पी जग्गा ख्वपया जनतातय्गु हे खः । जुजु विरेन्द्र दांक कायो थःगु नामय तयकगु खः । ख्वपया जगाती च्वंगु अपा कारखमाना चीनं दयकः ब्यूगु खः । सरकारं बहदुल वय धुकः भ्रष्टाचार यायां कारखाना निजीकरण याकला । इटा कारखानाया जग्गा नं जनताया ख्वप विश्वविद्यालयता ब्यूसा पाय्छी जुई ।

मानसिक ल्वय व बोक्सा बोक्सी थजगु विषयलय् अन्धविश्वासता डालकाय्गु पायछि मखु । इलय हे अस्पतालय वानय्गु बांला जुई । समाजता अन्धविश्वासया गालं थाकाय् मः । नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्याया मु गुथि, ग्वसाखलः व ग्वाहाली याडः द्यूपुं सकलसिता सुभाय देछाय ।

(नेपाल मजदुर किसान पार्टीया छ्याञ्जे प्रेम सुवालजुं कौलाथ्व त्रयोदशी खुनुं नेपालभाषा साहित्य तःमुंज्यासं बियो द्यूगु न्वचुया भाय हिला -सं)

न्हयलुवापिसं वयंगु लाँपु ज्वडः हज्याडः चवडा

नगर प्रमुख सुनिल प्रजापति

नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या पीडादा हौं निसैं मदिकक भाय् व संस्कृति ल्यंकःस्वाकः तय्गु ज्या याडः वयो च्वंगु दः । देया समसामयिक व अन्तर्राष्ट्रिय राजनीतिया खायँ अलय मेमेगु थी थी खायँ सं विज्ञपुं (सःस्यूपुं) ब्वडः हयो जनताता ग्वाकः नं वयो च्वंगु दः । थव ज्या साडः नैपुं (ज्यापु ज्यामिया मंकः दबु जुगुलिं थाना जनताया नुगःखाँ पिब्वइ साहित्य पाखं, थव हे दबुं अपलं साहित्यकारत नं ब्वलांक च्वंगु दः । वैगु दिनय् नं लाखौं करोडौं जनताया भिं जुइगु काथंया च्वसा न्ह्याकिपुं स्यल्लापुं साहित्यकारत ब्वलांकय् फय्मः धायो तःमुंज्याता भिन्तुना देछाय ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टीया न्हयलुवापिसं ख्वप देता ज्ञान विज्ञानया मू थाय् दय्केगु, पर्यटकपुं छक मवसैं मगागु गन्तव्य थाय् काथं हछ्याय्गु अलय सांस्कृतिक नगरी काथं क्वःछिडः देया सांस्कृतिक केन्द्र दय्केगु ग्वसः ग्वगु खः ।

स्थानीय तहया छगू छगू निर्वाचनय् वहे तातुना पूर्वांकय्ता निर्वाचन घोषणापत्र पिब्वयगु, अलय त्याकः वापुं पासा पिसं वहे घोषणा पत्र या खाँ काथं ज्या छ्यलय्गु याडः वयो च्वंगु खः । बाली लय्गु आन्दोलन, भर्पाइ आन्दोलन, द्रहँसाँ ख्याय्गु आन्दोलन, भ्रष्टाचार विरोधी आन्दोलन, भारतं सुस्ता त्यलः कःगुया विरोधया आन्दोलन थजगु थी थी आन्दोलनं भी न्हयलुवापिसं याडः वगु निरन्तर संघर्षया लिचवः थौं या ख्वप दे खः । न्हयलुवापिसं याडः वांगु ज्या याता हनाबना यासे वयकपिसं खांगु यत्तु पिचुगु ख्वप दे या म्हागस पूर्वांकय्ता ख्वप नगरपालिका जनताप्रति प्रतिबद्ध जुयो ज्या साडः वगु दः ।

२०७८ सालया राष्ट्रिय जनगणनाय् ख्वपया जनसंख्या ७९,१३६ म्हा क्यडः तःगु दःसा स्नातक पास यापुं ६,६०० म्हा व स्नातकोत्तर २६९७ म्हा याडः मुक्कं ९३७६ म्हा स्नातक तगिं पास जू पुं क्यडः तःगु दः । घर घुरी (छँखाया ल्या) संख्या

१८९९७ खा च्वयो तःगुलिं राष्ट्रिय तथ्याड्कं प्रति २ गू परिवारय् छम्हा स्नातक दःगु धायो तःगुदः । व वगू तगिं पास जूपुं ६६१५ म्हा दःगु व डादा खुदा न्हपाया ल्या जूगुलिं अः तकखय् अपल मनूतय्सं स्नातक याय धुकल ज्वी धाय्फः । दायँ दायँ पतिकं सलंसः स्नातक पास जूपुं ताडः वैगु जूगुलिं 'छखा छँ छम्हा स्नातक' या अभियान पू वानय्ता ताई मालिथें मच्वंगु खाँ सिइके फः । व खाँ क्वःछिडः मधःगु जूसा थौया स्थिति हय थाकुइ जक मधसैं गाइ मखु ।

शैक्षिक लागा हछ्याय्ता निःस्वांगु नेगू इन्जिनियरिड कलेजंत ख्वप इन्जिनियरिड कलेजंजक अःतक खय ख्वप नगर दुनयया १२२४ (मिजंपु) व ३१५ (मिसा मस्त) व ख्वप कलेज अफ इन्जिनियरिड पाखं ४८२ म्हा खय ३५६ मिजंपु व १२६ मिसापुं याडः नेगू कलेज पाखं ख्वप नगरपालिकाया १७२६ म्हा इन्जिनियरत ब्वलांकय् धुकल । थुगु इलय मेमेगु कलेज पाखं सच्छिमयाकं इन्जिनियरत ब्वलांकल ज्वी धाय् फः । थौं तकया इलय थी थी कलेज पाखं ख्वपया ३०० म्हा इन्जिनियर ब्वलान दक धाय्गु खःसा नं ख्वपय २००० म्हा स्वयो अपः इन्जिनियरत दय्धुकगु जुल ज्वी । थुगु ल्याखं ख्वपया नगरया हरेक ९/१० परिवारय् छम्हा इन्जिनियर दःगु ल्याखं कयं ।

अथेहे ख्वप वहु प्राविधिक अध्ययन संस्थानपाखं अःतक खय ५३७ म्हा नर्सत ब्वलांकय् धुकल सा वहे ल्याखं देया मेमेगु अपलं कलेजं नर्सत ब्वलांकगु जूइ धाय्गु खःसा थाना अथेहे द्रछिम्हा मयाक नर्सत दःगु ज्वी धाय् फः । व जनसंख्याया ल्याखं धाय्गु खःसा थाना १८/१९ परिवारता छम्हा नर्स दःगु खाँ धाय् फः ।

'छखा छँ छम्हा नर्स' या अभियान पूर्वांकय्ता ख्वप नगरपालिकां शैक्षिक ऋण व छात्रवृत्तिया व्यवस्था याडः वगु दः । अःतकखय् ७५० ब्वनामिपिन्ता शैक्षिक ऋण मनूम्हां डागू लाख तका ल्याखं ऋण बियागुलि थयं मथयं १७ करोड ति ऋण वियधुंगु दः सा ३ करोड ५० लाखति लिता नं बिय धुंकगु दः । अजनं १३/१४ करोडति ऋण ब्वनामि पिन्के लाडः च्वंगु खःसा थुगुसी नं अथेहे १०० म्हा सिताति शैक्षिक ऋण बियगु काथं ज्या जुयो च्वंगु दः । अथेहे ख्वप नगरपालिका पाखं चाय्कः तःगु न्हयगू शैक्षिक संस्था पाखं दायँ प्यंगू करोड स्वयो अपः छात्रवृत्तिया व्यवस्था याडः गरिव व जेहेन्दार ब्वनामिपिन्ता च्व जायकः ब्वनय्गु मौका बियो वयागु दः । अथेहे राजनीतिशास्त्र, इतिहास, भूगोल, नेपालभाषा, अर्थशास्त्र, दर्शन शास्त्र थजगु विषय ब्वनिपुं ब्वनामिपिन्ता बियो वयागु उच्च शिक्षा छात्रवृत्तिया नीतिं २५० म्हा स्वयो अपः ब्वनामिपिसं सुविधा कायो वगु दः ।

ख्वप नगरय् छगू तगिं निसैं हिंन्यगू तगितक ब्वनिपुं ब्वनामिपुं ३६,५०० म्हा स्वयो अपः दः । न्हँगु पुस्ताता ख्वपया

सच्छि व सुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

कला-संस्कृति व सम्पदाया महत्त्व थुङ्क बियता स्थानीय पाठ्यक्रम लागु याडागु दः । सरकारी ब्वनयकुथिया शैक्षिक गुणस्तर च्वजायकेता आर्थिक ग्वाहाली, भौतिक निर्माणया लागि अनुदान नपां ब्वनयकुथि वाडः अनुगमनया नं व्यवस्था याडः वयागु दः ।

ख्वप विश्वविद्यालय चाय्केता बारम्बार ब याडः वयागु दः । उब्लेया शिक्षा मन्त्री विद्या भण्डारी नगरपालिकाता विश्वविद्यालय चाय्केगु अधिकार मरुगु धायो विश्वविद्यालय विधेयक हज्याकयगु मति मतः । वनलिं शिक्षा मन्त्री जुम्हा रघुजी पन्तं नं वहे खाँ हछ्याडः विधेयक हछ्यायगु मस्व ।

ख्वप नगरपालिकापाखं चाय्कः तःगु शैक्षिक संस्थापाखं २४/२५ दाख्य ४५ हजार स्वयो अपः ब्वनामिपिसं थीथी विषयलय च्वजाय्क ब्वनयगु मौका दता । व फुक्क शैक्षिक संस्थात मुडः ख्वप विश्वविद्यालय चाय्केगु जिमिगु तातुना खः । मेडिकल कलेज चाय्केता शिक्षण अस्पतालं दयकेता ख्वप नगरपालिका वडा नं. १ सल्लाघारी च्वंगु १०८ पी जग्गा माला धायगु खः । अलय सरकारया मति उख्य पाख्य गुब्लें हे क्वमस्व । जनतां १०४ दा या राणा शासन, ३० दा या पञ्चायती शासन व २०४६ लिपाया बहुदलया नामय नेका व एमालेया सरकारया दश्वी छुं हे पागु खानय मरु व फुक्क सरकारत जन विरोधी, निरङ्कुश व तानाशाही हे खः धायगु सिय दत ।

जनताता अःपुकः, काथंछिकं स्वास्थ्य सेवा काय दयकेगु मतिं ख्वप अस्पताल व वडा-वडाया स्वास्थ्य केन्द्रत दयकेगु ज्या नं न्ह्याडः च्वंगु दः । सुनं नं नागरिकपुं उपचार याय् मखाडः सीता धाय् म्वाय्केगु काथं ज्या याडः वयागु दः । गरिबपिन्ता निःशुल्क उपचार, अक्सिजन व हि धेबा म्वाय्कः बियो वयागु व छँ छँ नर्सिङ सेवा थजगू ज्या याता अजनं व्यवस्थित व लोक ह्वाकयगु कूतः जुयो च्वंगु दः ।

आ.व. २०८१/८२ दाच्छिख्य ख्वप अस्पतालं ७४ जिल्लाया २ लाख ८८ हजार ९४६ म्हा बिरामीया सेवा यातसा नगरपालिका व तिलगड्गा आँखा अस्पतालया मंकः व्यवस्थापनय चाय्क तयागु ख्वप तिल गड्गा आँ अस्पतालं दाच्छिख्य ३०,५६० म्हा मिखाया बिरामी पिनिगु सेवा याता अथेहे ख्वप अस्पतालं दाच्छिख्य २०२३ म्हा सिता तःहां, चिच्याहांगु शल्यक्रिया यातसा ख्वप तिलगड्गा १०३७ गू तःहां चिच्याहांगु शल्यक्रियात यात । वांगु आ.व. सं जनताता १४,३८७ गू अक्सिजन सिलिन्डर इडः बिल । अथेहे चालु आ.व. या साउन भदौ ख्य ख्वप अस्पतालं ५७ हजार ५१६ म्हा अलय ख्वप तिलगड्गा ६ हजार १०८ म्हा बिरामीपिनिगु सेवा यात ।

वडा वडाया चाय्कः तःगु स्वास्थ्य केन्द्र त सल्लाघारी, ब्यासी, भगवतीस्थान, बेखाल, व दत्तात्रय पाखं याडः वांगु दायँ ४९ हजार ४७२ म्हा सिता अलय चालु आ.व. या नेलाख्य ९ हजार ७४७ म्हा सिता स्वास्थ्य उपचार सेवा बिय धुंकल । अथेहे घरदैलो नर्सपाखं वांगु दायँ ७७ हजार २८१ म्हा सिता व साउन भदौ

महिनाय् १३ हजार ७९७ म्हा सिता सामान्य स्वास्थ्य सेवा बियागु खाँ थाना न्हि थाडः च्वडा ।

ख्वप अस्पतालय आधुनिक व सुविधां जःगु अस्पताल काथं हछ्याय्ता नेलाप्यलालिपा सिटीस्वयान सेवा नं हज्याकयगु याडः च्वडा । नपां अज छग न्हूंगु ल्याप्रोस्कोपी उपकरण नं तय ताडागु जुल ।

नगर दुनयया भक्तपुर अस्पताल, क्यान्सर अस्पताल, सहिद धर्मभक्त अड्ग प्रत्यारोपण केन्द्र पाखं नं च्वजःगु सेवा बियो वगु दः । अः ख्वप दे स्वास्थ्य उपचार सेवाख्य देयाय् हे च्वजःगु थाय् जुयो वगु दः ।

अथेयां सम्पदा ल्यंकः म्वाकः तयगुलि नं ख्वप दे हदाय हे ला । सुं नुं विदेशीकय छुं नं ग्वाहाली मकःसिं २०७२ सालया तःभ्वखाचां थुडः स्यंकः ब्यूगु १६९ गू सम्पदात नगरपालिकां ल्ह्वनय कानय व दानय धुंकगु जुल । उकि देगः ३८ गः, फल्चा ६६ गू दयके धुंगु खः । थन्थु दरबार, इखालाछी मठ, पाहाँछँ, हाडा छँ थजगु १८ ग स्वयो अपलं सम्पदात ल्ह्वनय-कानय व दानयगु ज्या जुय धुंकल ।

मूर्त व अमूर्त सम्पदात ल्यंकः, म्वाकः, भिंकः तय्ता 'भक्तपुर महोत्सव' सम्पदा पदयात्रा, सापारु व गुन्हिपुन्हीबलय थीथी सांस्कृतिक ज्याइवःसं धिंधिं बल्ला, सांस्कृतिक गुरुपिन्ता हानय ज्या नपां ख्वप नगरपालिकां सांस्कृतिक ज्याइवः पाखं ख्वप दे हलिमय म्हासिङ्कः देशं दुनय व देशं पिनयया पर्यटकपिन्ता मन क्वसाय्कः सालः कायगु थाय् थें हछ्याडः च्वडागु दः ।

नगरया सुचुकुचु, त्वनयगु नाः या व्यवस्था, ल्यासे ल्याम्होपिन्ता लाहातय ज्या दैगु तालिम बियो थःगु तुतिखय दानय फय्केगु कुतः याडः वयागु दः सा ख्वप नगरपालिकापाखं चाय्कः तःगु कलेजतपाखं राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय सम्मेलनत नं ग्वसः ग्वयो वयागु दः ।

दकलय लिपा, नकतिनि जेनजीया आन्दोलनं सरकार ह्यूगु दः । भ्रष्टाचारया अन्त्य व सुशासनया लागि व आन्दोलन जूगु धःगु दः । अलय देया प्रशासनिक केन्द्र सिंहदरबार, सर्वोच्च अदालत, संसद भवन, अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोग नपां अपलं प्रशासनिक भवनत मि तयो बिल । नेपः या संरचनात धू याड, नौ याडः नेपालय शासन याय्गु मति दः पुं विदेशी त्यगु लाहा दै धायो च्वंगु अपलं दः ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टी मदिकक भारतीय विस्तारवाद व अमेरिकी साम्राज्यवादी या विरोध याडः वगु खः । देया अःया अस्थिर अवस्थाय विदेशी हस्तक्षेप जुय फःगुलि सचेत यासे वैदेशिक हस्तक्षेप विरुद्धया आन्दोलनता अज स्यल्लाक्क यंकेय मःगु खानय दः ।

(पीडाकगु नेपाभाषा साहित्य तःमुंज्यासं ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिजुं बियो द्यूगु न्वचुया भाय् हिला - सं.)

राजनीति जनताया निःस्वार्थ सेवा खः

नगर प्रमुख सुनिल प्रजापति

भीगु निर्वाचन तस्कं थिकय् जुल । निर्वाचनय् वाडः जनताया भावना त्याकय्गु स्वयो नं पार्टीया उम्मेदवारतय् दश्वी धनया धिंधिबल्ला जूइगु अवस्था दः । निर्वाचनय् दलतय्सं बिचःव सिद्धान्तया लिधंसाय स्वयो नं धेबा, प्रशासन व शक्तिया भरय् चुनाव त्याकिगु अवस्था वल । चुनाव त्याकय्ता यक्व यक्व धेबा ह्वलिगु याडः हल । निर्वाचन खर्च मुनय्ता नेतातय्सं पदय् दःगु इलय अकुत सम्पत्ति कमय् याय्गु याडः च्वंगु दःसा गुलिसिनं भ्रष्टाचारीत नपां मिलय जुयो धेबा नैगु जुयो वल । थुकिं न्हूगु पुस्ताकय् दलत व राजनीति खाडः घःचायो हल । जेनजी आन्दोलन थुकिया लिचवः खः ।

अन्तरिम सरकारं भ्रष्टाचारीतय्ता कार्बाही याय्ता तुति खाकय् मज्यु । श्व सरकार व हे ज्या यायया लागिं दयकगु खः । धात्थें सरकारं तुतिखाकल धःसा जेनजीया मतिकायं सरकारं ज्या याय फैमखु । सरकारं आन्दोलनया भावना थुइके मः । थजगु अवस्था गय वला ? फुक्क मिलय जुयो देयाता सड्कटं मुक्त याय्गु लाँपु लुइके मः ।

पार्टी नेतातय्सं सार्वजनिक सञ्चारमाध्यमय् हे तय्यंकः 'न्हपांगु चुनावय ८० हजार, नेगूगुलि ३ करोड, स्वंगूगुलिं छ करोड खर्च याडागु खाँ धायो च्वन । अः सुनं ६/७ करोड खर्च याय्फःसा जिं त्वः तयता तयार दः ।' धाइगु आचारसंहिताया अप्वः खर्च याइपुं अजपुं नेतातय्ता निर्वाचन आयोगं छुं हे कार्बाही मया । तुरुन्त अजपुं सांसद तय्गु पद खारेज याडः ब्यूगु जूसा थौं या थें जःगु विकृति मवैगु खः । मेम्हा नेतां धाला- 'छगू गाउँपालिका त्याकय्ता १ करोड, प्रदेश व सङ्घया सांसद त्याकय्ता करोडौं खर्च याय्मः । गथे चुनाव ल्वायगु ? सुनं गुलि खर्च याता फुक्क छानबिन जुय मःगु खः, मखुसा आचारसंहिता छु याय्ता ?

थयक स्वयबलय देश राजनीतिक दलतय्सं न्ह्याकः च्वंगु थें च्वंसां नं धात्थें धाय्गु खःसा ठेकेदारतय्सं न्ह्याकः च्वंगु खः । ठेकेदारपिनिगु लागिं मःगु ऐन कानुन मथां दयकिगु व ल्हवनिगु । ठेकेदारपिनिगु हनय् सरकारया छुं हे लगय मजु ।

नेपःमिपिन्ता मःगु निःशुल्क शिक्षा, निःशुल्क स्वास्थ्य उपचारया खायँ छगू नं न्हूगु कानुन दयकेगुलि सरकारया ध्यान मवां । म्हवचाखय् नं जनताता अजगु विषय कानुन दयकःबियो अःपुक ब्यूगु वा जनताया भिं जूइगु ज्या यागु जूसा जनताकय् दलतय्ता छुं भाति जूसा विश्वास दैगु खः ।

जेनजी आन्दोलनया माग काथं भ्रष्टाचार मदय्क सुशासन कायम याय्गु अलय जनादेश काय्ता निर्वाचनय् वानय्गु विषयता हे दश्वीतयो ज्या सानय् मः । अःयाय्पुं मन्त्रीतय्ता भाषण बियो जूयगु सुविधा मरु । सरकारं निर्वाचनया दलतय्गु विश्वास त्याकय्ता निर्वाचन केन्द्रित ज्या हछ्याय मः ।

अःयाय्गु सरकारं दे हे गालय थुनिपुं भ्रष्टाचारीतय्ता छम्हा छम्हा याडः कानुन प्रक्रियाय् हय मः । अः अख्तियारय् व अदालतय् अपलं भ्रष्टाचारया मुद्दात विचाराधिन अवस्थाय् दः । उकिं अजगु थाय् ध्वस्त याय्गु ज्या आन्दोलनकारीपिसं तातुडः याता । नेन्हूया आन्दोलनय् देशय अपलं धन-जनया क्षति जुल ।

अन्तरिम सरकारं भ्रष्टाचारीतय्ता कार्बाही याय्ता तुति खाकय् मज्यु । श्व सरकार व हे ज्या यायया लागिं दयकगु खः । धात्थें सरकारं तुतिखाकल धःसा जेनजीया मतिकायं सरकारं ज्या याय फैमखु । सरकारं आन्दोलनया भावना थुइके मः । थजगु अवस्था गय वला ? फुक्क मिलय जुयो देयाता सड्कटं मुक्त याय्गु लाँपु लुइके मः ।

ल्यासे ल्याम्होपिसं अथेतुं सरकारया विरोध यागु मखु । २०४६ साल लिपा सरकारय वापुं पार्टीतय्सं देश व जनताया भिं ज्याखय पला छियगु पलिसा देशता २७ खर्ब सार्वजनिक ऋणाय लाक बिला । ब्यापार घाटा दायँ १५ खर्ब थ्यंकला, जनताता मदयक मगागु वस्तुत दाल, जाकी, तरकारी व फलफूल (सिसाफल) नपां विदेशं हय मःगु अवस्थाय् थ्यंकल ।

सरकारं ल्यासे ल्याम्होपिन्ता वैदेशिक रोजगारीया नामय विदेशय् ख्याडः छ्वयो च्वंगु दः । राज्यं ल्यासे ल्याम्होपिन्ता ज्या बिय फःगु मरुनि । दायँ ७/८ लाख नेपःया ल्यासे ल्याम्होपिन्ता ज्या बियगु नामय छँ वुं बन्धक तय्कः विदेशी भूमिखय हिचःति हायके माय्क बिला । उच्च शिक्षा ब्वनय्ता नपां नेपालय् वातावरण मिलय मजु धायो दायँ १ लाख स्वयो अपः ब्वनामिपुं विदेशय् आखः ब्वं वाडः च्वंगु दः । भीगु कलेज व विश्वविद्यालय

ब्वनामिपुं मदयो खाली जुजुं वान । ल्यासे ल्याम्होपिन्के दलतयूता स्वय हे मन मदयक घृणा जुगुनं थुकीं याडः खः । भाद्र २३ व २४ गते जनताया असन्तोष भताडः वगु खः ।

भीपुं शासक नेता त छम्हा हे सुरक्षित जुयमफूत । सेना, प्रहरी व तःतः जःगु पःखः दाडः सुरक्षित काथं च्वडः च्वंपुं नेतातयूता छँ छँ वाडः आन्दोलनकारी तयसं लछार पछार याडः दायो, छँ मितयो बियगु नपां पार्टी कार्यालयत नं छ्वयकः बिल । उलि जुयानं सुननं पानय मफः बचय याय मफः । व ज्या स्वयबलय भ्रष्टाचारी नेतात जक मखु सुनं नेपःमिपुं सुरक्षित मरु धायगु सन्देश वांगु दः ।

नेपाल मजदुर किसान पार्टी तःतः हांपु भ्रष्टाचारी, बलात्कारी भलय जघन्य अपराध याइपिन्ता संविधान संशोधन याडः जूसां मृत्युदण्डया व्यवस्था याय मःगु माग तयो वगु खः । अथेनं सुनं नं सरकारं उकिता हछ्यायगु मति मत । सरकारवापिसं जनताया भावनाकाथं ज्या मसांगुलिं हे थौया अवस्था स्वय मःगु

खः ।

राजनीति न्ह्याथय याडः जूसां पदय वानयगु धेबा कमय यायगु विषय मखु; देश व जनताया इमानदार जुयो ज्या सानयगु खः धायगु खाँ जेनजीया आन्दोलनं सय्के मः । थुगु आन्दोलनपाखं थुइकः ज्या सानय मफूसा देशं हकनं थप सड्कट फय मालिगु सम्भावना खानय दः ।

सड्कटता ताःहाक तयो तय मज्यू । इलय हे समस्या ज्यंकय मफूसा थीथी लिघंसाय समस्या ज्यंकयगु स्वयमः । मखुसा देशय वैदेशिक हस्तक्षेप अपः वैगु खानय दः । देया समस्या ज्यंकयता सरकारं फुक्क दलत छथाय मुंकः मंकः कुतलं हज्याय मः ।

(वैगु निर्वाचनया खायँ राष्ट्रपति भवन शीतल निवासय असोज २४ गते सःतगु सर्वदलीय बैठकय नेमकिपाया केन्द्रीय दुजः सुनिल प्रजापतिजुं पार्टीया पाखं तयो द्यगु न्वचुया भाय हिला - सं.)

तताकेहँया स्वापु दःगु शाननानसं स्वप नगरपालिकाया उपप्रमुख रजनी जोशीया न्वचु-

नेपाल चीन दौत्य सम्बन्ध निःस्वांगु ७० दा क्यंगुया लसताय यालोङ्ग सांस्कृतिक व पर्यटन महोत्सवसं छवप नगरपालिकाता ब्वडः ब्वति कायगु मौका बियो द्यगुलिं नपां दुनुगलनिसें यागु लसकुसया नितिं जिमिगु पाखं नं दुनुगलं निसें आभार प्वंकः च्वडा ।

थुगु दाँ चीनया तिब्बत स्वशासित क्षेत्र निःस्वांगु ६० कगु दाँ नं खः । थुगु लसताय तिब्बत स्वायत्त क्षेत्रया जनता नपां सकलें चिनियाँ जनताता दुनुगलं निसें लसहांसे भिन्तुता देछायो च्वडा ।

नेपःदे, तिब्बत व चीनया स्वापु परापूर्वकालनिसें हे राजकीय व जनस्तरय धार्मिक, सांस्कृतिक, राजनैतिक व व्यापारी स्वापु तयो वगु खः । नेपःदेया स्वनिगःया उत्पति व सभ्यता च्वन्ह्याकयूता तिब्बतया महामञ्जुश्रीया योगदान, खुगू सदीया तिब्बतया जुजु सोडचड गम्पोनपां नेपःदेया म्हाय मचा भूकुटीया इहिपा जूगु, हिंस्वगू सदिया महान नेपःया कलाकार अरनिको (आनिक) या न्ह्यलुवाय तिब्बत व चीनय वांपुं ८० म्हा शिल्पकारपिसं तिब्बत व पेइचिङय दयकगु कलाकृतिनपां नेगु दे नपांया क्वातुगु स्वापु हज्याडः बहुआयाम पिबवगु खः । चिनियाँ भूमि तिब्बतय नेपःया महावाणिज्य दूतावास निःस्वांगु ताः हाकुगु इतिहासं नं

नेगू दे दशवीया व्यापार व सांस्कृतिक कालबिल अःजक मखुसें प्राचीन कालय निसें याडः वगु सिय दः ।

नेगू जलाखाला मित्र देया स्वापु इतिहास क्वति हे पुलां जूसां सरकारी स्तरय धःसा सन् १९५५ खय 'नेपाल चीन दौत्य सम्बन्ध' स्वागु खः । नेपाल व नेपाली जनता न्ह्यानिसें हे 'एक चीन नीति' ता क्वातुगु समर्थन याडः वगु खाँ थाना व्याकः च्वडा ।

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

मित्र देश चीन नेपःया लाँया पूर्वाधार विकास, उद्योगधन्दा निःस्वानयगु थजगु विकासय् मंकः यात्रा याडः च्वंगु दः । इलंद् नेपःया ब्वनामिपुं चिनियाँ विश्वविद्यालयसं चिकित्सा शिक्षा, इन्जिनियरिङ, साहित्य थजगु विषयलय् च्वजायकः शिक्षा कायगुली अवसर कायो च्वंगु दः । थुक्रिया लागिं नेपःमि पिनिपाखं चिनियाँ सरकारता दुनुगलं निसैं भिन्तुना देछाय ।

संघीय लोकतान्त्रिक गणतन्त्रात्मक संविधान निर्माण लिपाया नेकंतु स्थानीय तहलय् ख्वप नगरपालिकाय मेयर-उपमेयर नपां फुक्क वडासं नेपाल मजदुर किसान पार्टीया जनप्रतिनिधिपुं त्यागु खः । नेपाल मजदुर किसान पार्टी वैज्ञानिक समाजवादता विश्वास याइगु कम्युनिष्ट पार्टी खः । मार्क्सवाद, लेनिनवाद व माओत्सेतुङ विचारधारताता 'मार्गनिर्देश सिद्धान्त' काथं कःघाडः वगु थुगु पार्टी निर्वाचनता नं जनताया भिं ज्याखय् छ्यलः वगु दः । नेपाल मजदुर किसान पार्टीया न्हयलुवा नेपःया वरिष्ठ राजनीतिज्ञ नारायणमान बिजुक्छें (रोहित) जुं याडः द्यूगु खः ।

वयकलं थौं स्वयो नीदा हाँ ख्वप दे कन्हे गथे च्वनि धाय्गु कल्पना याडः 'सच्छिदा लिपाया ख्वप दे' नांगु साफू च्वयो पिथाडः दिल । वयकलं च्वयो द्यूगु उगु साफूया लिधंसाय हे ख्वपदेता ज्ञान विज्ञानया मूथाय्, पर्यटकपुं छक मवसैं मगागु गन्तव्यस्थल, सांस्कृतिक नगर दयकेगु ज्याखय् ख्वप नगरपालिका हज्याडः च्वंगु दः ।

ख्वप नगरपालिका व तिब्बत स्वशासित क्षेत्रया शान-नान नगरया दशवी सन् २०१६ अगष्ट १४ सं तताकेहें (भगिनी सम्बन्ध) या स्वापु तःगु खः । नेगू पालिकाया दशवी सांस्कृतिक,

आर्थिक, शैक्षिक पर्यटक नपांया खाँ खय् ग्वाहाली काल बिल याय्गु सहमतीया तातुना खः । सहमती लिपा नेगू नगरपालिकाया दशवी भ्रमण नं जुयो च्वंगु दः । तः भवखाचा व कोरोना भवत्वयया इलय नं ग्वाहालीया कालबिल जूगु खः ।

थौं भीसं नेगू शहर दशवीया तताकेहेंया स्वापु नवीकरण याडागु जुल । नपां थौं हे ख्वप नगरपालिका व शान-नान नगरपालिकाया मित्रताया चिं काथं स्वास्थ्य उपकरण लःल्हाय्गु ज्याइवः नं दः । शान-नान नगरपालिकापाखं बिइगु थुगु स्वास्थ्य उपकरणं अपलं जनताया सेवा जुइगु खाय् जिपुं विश्वस्त जुयो च्वडा । थथेहे नेगु नगरपालिकाया दशवी 'मानवीय संसाधन' नं कालबिल जूइगु विश्वास प्वंकः च्वडा ।

नेपः व जनवादी गणतन्त्र चीनया नगरपालिका दशवीया तताकेहेंया स्वापु नेगू दे दशवीया कूटनीतिक स्वापु नपां जनस्तरया स्वापुता अज क्वातुक यंकिगु ज्या याई । पूर्वाधार विकासबाहेकं सांस्कृतिक व शैक्षिक मंकः ज्या खय नं उथिग्येंक बिचः याय्मः । नेगू देशय् भाय स्यनय्गु, साहित्यया भाय हिला नपां भीगु ऐतिहासिक स्वापु नपां कालबिल याय्गु खाय् शैक्षिक अनुसन्धान थजगु पलां भीगु नगरपालिका व जनताया दशवीया समझदारीता अजनं क्वातुक यंकीगु विश्वास याय् ।

थजगु कालबिलं भी नेगू शहर दशवीया स्वापुता नेपः दे व चीनया दशवीया स्वापु ब्वस्यलाकी नपां जनताया भिं ज्याखय् दुबिडः ज्या सानय्गु भीगु स्वापु जुगं जुग ल्यडः च्वनिगु विश्वास काय ।

सुभाय ।

तिब्बतया शान-नान शहरया उपमेयर चाङ्ग वेइया न्वचु

शान-नान शहर व ख्वप नगरपालिकाया दश्वी थौतक जूगु अन्तरक्रिया ज्याइवःसं जिमिसं नेगू पक्षया दश्वी क्वातुगु बिचः कालबिल याडा । अथेहे नेगू नगरया दश्वी 'मैत्री सम्बन्ध' नवीकरण सम्भौता पत्रसं नं लाहाचिं तय्गु ज्या जुल । उपमेयर रजनी जोशी जुं भी दश्वीया मित्रताया म्हासिइका पिब्वसे अफ्फ क्वातुयो वानिगु कन्हेया भविष्यया ध्वः कियो पिब्वयो दिल ।

सन् २०२९ सं राष्ट्रपति सिचिन फिङ्ग जुं नेपः देया ऐतिहासिक राजकीय भ्रमण याडः दिलसा नेगू देया दश्वीया स्वापु हज्याकय्गु व बल्लाक यंकय्गु पाख्य् इलयं फ्वंगु युगीन मैत्रीपूर्ण रणनीतिक साभेदारीया स्तरय थ्यंकः दिल । थुगुसीया अगष्टय् राष्ट्रपति सि चिन फिङ्ग जुं नेपः देता छ्वयो ब्यूगु लसहना सन्देशसं - “वांगु न्ह्यःदा दुनय अन्तर्राष्ट्रिय व क्षेत्रीय परिस्थितिसं न्ह्याथिन्योगु ह्यूपा व सां चीन-नेपाल न्ह्याब्लें थःथः गु हानय्गु, उथिंग्यंगु व्यवहार व थःवं थःया ग्वाहालीख्य् त्वःमतःसिं हज्याडः च्वंगु दः ।” धायो दिल । थुगुसी चीन-नेपाल कूटनीतिक सम्बन्धया ७० दा क्यंगु खःनपां शान-नान व ख्वप नगरपालिका नपां मैत्री सम्बन्ध स्वागु गुदा क्यंगु खः ।

न्ह्यःदाया इतिहासय नेगु देश दश्वीया स्थानीय मंकः ज्यां चीन व नेपःया पारस्परिक (न्हपानिसेंया) स्वापुया लिघंसाय जक मखु, क्षेत्रीय मंकः ज्या व हलिमय ब्यागु शासनय् बांलागु योगदानता नं ब्वयो च्वंगु दः । श्व नेगू देया नेतापिनिगु सहमतिया छ्यला जक मखु, 'बेल्ट एण्ड रोड' या पलायाता हछ्याय्गु व मानव जातिया कन्हेया निंति मंकः समुदाय दयकेगु व्यवहारिक अभ्यास नं खः ।

शान-नान तिब्बती सभ्यताया उद्गमस्थल खः । शान-नान शहर ताः हाकगु इतिहास व तःमिगु संस्कृतिं जःगु थाय खः । थाना तिब्बतया न्हपांगु बुँज्या याय ज्यूगु बुँ, न्हपांगु दरबार, न्हपांगु देगः दःगु थाय् खः । थालोड संस्कृतिं थाना हाँगः कःगु खः । अः वयो श्व आधुनिक शहरकाथं मथां मथां हज्याडः च्वंगु दः । देशां देछिया ग्वाहाली व समर्थन शान-नानया अर्थ, सामाजिक लागाय अपलं हज्याडः च्वंगु दः । पठार कृषि, स्वच्छ ऊर्जा, सांस्कृतिक पर्यटन व हरित उद्योगता हृदाय तयो आर्थिक संरचना मदिकक भिडः बांलाडः वयो च्वंगु दः । थालोड सांस्कृतिक पर्यटन महोत्सवता ब्रान्डकाथं हज्याकः पर्यटकपिनिगु मन सालः कःगु दः । यातायात, ऊर्जा व सञ्चार पूर्वाधारय् तहांगु ह्यूपा वगु दः । गां व शहरया पहः हिलः वगु दः । जनजीवनया पहः फ्न बांलाडः वगु दः । लकस भिंकः तय्गुलि जिमिसं च्वाप्वगुं,

खुसी, पुखु व घाँसे मैदानता स्वाकः तय्गुलि हज्याडः च्वंडागु दः ।

चीन व नेपः दे न्ह्याब्लें दुःख- सुखख्य् पालिडः हज्याइपुं पासा जुय धुंकल । व २०१५ या तः भवखाचां थजु वा कोभिड भ्वल्वय, नेगू देशं छम्हासिं मेम्हासिता ग्वाहाली यागु दः । थुगुसी राष्ट्रपति सी चिन फिङ्ग जुं धायो द्यूगु दः - “जलाखाला भीगु शान्ति, सुरक्षा, समृद्धि व मित्रताया लिघंसा खः । मनू जातिया कन्हेया दिनता मंकः समुदाय दयकेगु स्वापु खः ।” श्वहे घापु काथं चीन-नेपाल नेगुं पक्षं आपतकालीन इलय् ग्वाहाली याय्गुलि दाजुकिजाथें यागु दः ।

कन्हेया दिनसं शान-नान राष्ट्रपति सि चिन फिङ्ग जुया धापुकाथं विकासय् एकीकरण उच्चस्तरीय स्वापु, अजनं हज्याडः मंकः ज्या यायां वानि । थः वं थःथें च्वंकः नेगू नगर दश्वीया स्वापु फ्न क्वातुयो वानि । विज्ञान, कृषि, वातावरण ल्यंकः स्वाकः तय्गु ज्याखय न्हुंगु मौका व मंक ज्या या कुतः याई । जिमिसं विश्वास काया, नेगू पक्षं मंकः ज्यायाता अज क्वातुक यंकः कन्हेया दिन अज चकांगु लिच्वः काय फै ।

न्ह्याब्लें न्ह्याडः च्वनिगु च्वाप्व गुँया नाखं चीन व नेपःया पासायाता युगौतक ब बियो च्वनि ।

दकलय लिपा, चीन नेपःया स्वापु लिपाथ्यंक तातुइगु व गुब्लें बाय स्वालय् मः धाय्गु भिन्तुना देछाया ख्वप नगरपालिकाया प्रतिनिधिमण्डलया भ्रमण तः लाय मः धाय्गु नं दुनुगलं निसें भिन्तुनाया नपां कन्हेया दिनय नं नेगू नगरया दश्वी अफ्फ बांलागु लिच्वः पिज्वइगु काथंया मंकः ज्या जुय फयमः धाय्गु नं मन्तुनय् । सुभाय्

नाय्खिं खँवः प्वलेबलय्

सत्यमोहन जोशी

खतुं 'नाय्खिं' धयागु खँवः नं दमोखिं, दाफाखिं, क्वचाखिं, मगःखिं थेंतुं जाःगु थायेगु छगू बाजाया नां खः । नेवाः समाजय् विशेष यानाः नाय् थरपिं वाद्य कलाकारतय्सं थाइगु बाजा जूगुलिं श्व बाजायात नाय्खिं धाइगु जुल जुइमाः । अथेला श्व बाजा नाय्तय्सं जक नं मखु उराय्, बरे, गुभाजु आदिं थरपिं वाद्य कलाकारतय्सं नं थाना वयाचवंग दु ।

श्व नाय्खिं बाजाया आकार प्रकार दमोखिं, दाफाखिं, क्वचाखिं स्वयाः गाकं हे चीगः । थुकी निखे म्हुतुइ नं दमोखिं, दाफाखिलय् थें हाकुगु चाकलाःगु खौपां भुनातःगु नं मदु । अले श्व बाजायात जःपाखे चीहाकःचागु कथि, मेखे खःपाखे ल्हाःया पचिनं थीथी बोल पिकया थाइगु खः । श्व बाजानाप ताल बाजा भुस्याचा थाइ, अले काहाबाजा भःभः धायेकेत पुइ । ततःधंगु पूजा उत्सव पर्वय् खः पुज्याना बौ बीबलय् बौगालय् बौ वायेयंकीबलय् काहा पुइकाः नाय्खिं बाजं थाकेगु चलन दु । थथे हे जामां छःखः ल्वाकीबलय् नाय्खिंबाजं धूमधाम नक्सां थाइगु चलन दु । मनूत सिनाः सिथ यंकीबलय् नं काहा बाजा पुइका नाय्खिं थाकायनीपिं नं दु, उकिं श्व बाजायात 'सीबाजु' नं धाइगु चलन दु ।

श्व जुल, नेवाः समाजय् परम्पराकथं नाय्खिं बाजनं लाकातःगु धार्मिक व सांस्कृतिक प्रभाव । श्व बाजनय् थीथी बोल वयेकाः थायेगु तथा ल्हाःया थीथी सीप छ्यलाः थायेगु वाद्यवादनया कला नं दु । श्व प्रसङ्गय् ने.सं. १०७२ दँ पाखे कान्तिपुर शान्ति सुरक्षा स्वयंसेवक संघया तत्वावधानय् हनुमान ध्वाखाय् जूगु थीथी वाद्यवादन कला प्रदर्शनीस नाय्खिं थायेगुया नं धेंधेंबल्ला सम्पन्न जूगु खँ थन न्हयथनेबहः जू । थुकिइ नाय्खिं थाइपिं वाद्य कलाकारतय्सं ताल व सुरयात कायम यानाः बाजाय् पतिंचा च्वलाः छगू साप हे बांलाःगु स्वर सृजना यानाः न्यंकल अले व जःगु ल्हातं खःपाखे, खःगु ल्हातं जःपाखे सःपिकयाः नाय्खिं बाजयागु चमत्कार नं क्यंगु जुल । श्व जुल कला पक्षया व्वज्या खँ ।

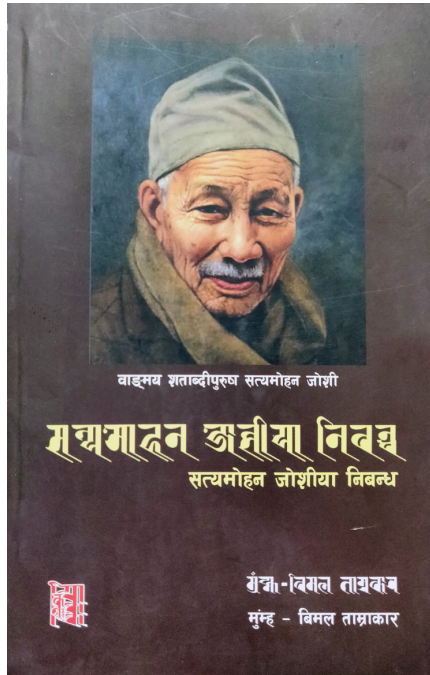
आः श्व हे नाय्खिं खंग्वः नाप 'चवयेकेगु' खंग्वः स्वाकेहयेबलय् श्व नाय्खिं चवयेकेगुया अर्थ नाय्खिं थायेगु वा

थाकेगुयाथें जक तप्यंगु शब्दार्थ वा भावार्थ वइगु मखुसे, श्व नाय्खिं चवयेकेगु धायेमात्रं हे श्व खँत्वाः खँभाय् जुइधुंकी अर्थात् नाय्खिं चवयेकेगुया तप्यंगु शब्दार्थ मजूसे श्वयागु लक्ष्यार्थ, व्यंग्यार्थ दयेधुंकी । अले भीगु भाषाय् श्वयागु प्रयोग ओजपूर्ण अलङ्कारया रूपय् च्वन्यायेधुंकी । 'नाय्खिं चवयेकेगु' धायेमात्रं हे गुलिखे ताहाकः याना धाये मालाचवनीगु खँ थुइके मालाचवनीगु खँ सूत्ररूपं

चीहाकः जुयाः थुकिं प्वंकेधुंकी । श्व खँत्वाः खँभाय् प्रभावपूर्ण जुयाः न्ह्याबलें रोचक, न्ह्याबलें आकर्षक व न्ह्याबलें न्हू जुयाचवनी । श्वयागु प्रयोग न्ह्याबलें सशक्त व सजीव जुयाचवनी । श्वयागु लक्ष्यार्थ तथा सांकेतिक अर्थ खः- नाय्खिं बाजं थानाः सकसिनं सीगुकथं सुचं बीगु, प्रचार प्रसार यायेगु अथे हे श्वयागु व्यंग्यार्थ खः । कुखिनेगु ज्या यायेगु, छुं अथवा छिमिसं फूगु चाःगु शक्ति प्रदर्शन याहुं धायेगु, माःमाःथाय् वनाः माःमाःपिं बःकाहुं धायेगु खः ।

न्हापान्हापा भी दृष्टान्त, उपमाया रूपय् छ्यलीगु तथा लाक्षणिक अर्थ वइगु खँपु खँत्वाःयात पूर्ण वाक्यया रूपय् अथवा खण्ड वाक्यया रूपय् वःसां सामूहिक रूपं निगुलियात 'उखान तुक्का' धायेगु जक

चलन । संस्कृत, हिन्दी, नेपाली भाषाय् तक नं थुज्वःगु हे चलन । अंग्रेजी भाषायागु प्रभाव लासेलि उखान तुक्कायात वर्गीकरण व विश्लेषण यानाः निथी थलेगु जूवल । छाय्धाःसां नि अंग्रेजी भाषाय् पूर्ण अर्थ वइगु खँपुयात प्रोभर्व (Proverb) धायेगु यात अले खण्ड अर्थ वइगु खँत्वाःयात इडियम (Idiom) धायेगु यात । फलतः संस्कृत भाषाय् दुने चवंगु उखान तुक्कायात नं निथी थलाः लोकोक्ति (Proverb) व वाक्पद्धति (Idiom) धायेगु यानाहल । थथे हे हिन्दीस कहावत (Proverb) व अरबी भाषां त्यासा काःगु खंग्वः मुहावरा (Idiom) छ्यलेगुयात, अले नेपाली भाषाय् नं उखान (Proverb) व वाक्पद्धति छ्यलेगु यानाहल । ज्वःगु हे प्रकरणय् भीगु भाषाय् वयाचवंगु न्हूगु जागरणया इलय् उखान तुक्कायात भीस नं ब्वथलाः विश्लेषण यानाः छुनाखँ (Proverb) व खँत्वाः खँभाय (Idiom) धायेगु

लोक व्यवहार यानाहःगु जुल । उकिं श्व छुनाखँ व खँत्वाः खँभाय् धयागु खँवः भ्नीगु खँवःधुकुतिइ दृध्याकातःगु न्हगु खँवः खः । ने.सं. १०७० दँपाखे जा भ्नीगु भाषाय् नं छुनाखँ मुना सफू, खँत्वाः खँभाय् मुना सफू थीथी दसु ब्वयाः पिदन । थुज्याःगु सफू स्कूल, क्याम्पसया पाठ्यक्रमय् नं दुथ्याःवन । श्व नं भ्नीगु छुनाखँ, भ्नीगु खँत्वाः खँभाय् गुलि पुलां, गुलि बांलाः, गुलि अर्थपूर्ण धयागुया दसु खः । छुनाखँ, खँत्वाः खँभाय्यात न्हंकेगु जुल धाःसा भ्नीगु भाषायात तीकातःगु तिसावसः फुकं त्वकाः नांगापचिथें यायेगु जुइ ।

भ्नीगु भाषाय् श्व नाय्खिं च्वयेकेगु (प्रेरणार्थक क्रियाया रूपय् च्वयेकेगु) खँत्वाः खँभाय्या छगू अप्वः विशेषता नं खने दयाच्वंगु जुल । अर्थात् श्व खँत्वाः खँभाय् लाक्षणिक अर्थया प्रयोगय् जक सीमित मज्जे, श्व 'नाखिं च्वयेकेगु' धयागु खँत्वाः खँभाय् लोकं हवाःगु भ्नीगु लोक भाषायागु बुलन्दगु सः नं जूगु जुल । थौयागु परिप्रेक्ष्यय् अर्थ छ्यायेबलय् 'नाय्खिं च्वयेकेगु' भ्नीगु संस्थागत व्यवस्था भ्नीगु आजु पुलांगु प्रचार प्रसारयागु परम्परागत रूपं न्ह्याना वयाच्वंगु छगू जक सशक्तगु साधन अथवा माध्यम नं जुयाच्वंगु जुल । थथे धायेबलय् थनिं भिन्यासःदँ न्हयः स्वनिगलय् लिच्छवितय्गु स्वर्णयुगया प्रशासन व्यवस्थाय् नं नाय्खिं च्वयेकेगु थितिरीति संस्थागत रूपं सरकारी व गैरसरकारी तवरं ब्वलनेधुकूगु जुल धयागु प्रमाणित जूवः । खला उगु इलय् ल्वहँतय् उत्कृष्टगु संस्कृत भाषां अभिलेख किका तयेगु चलन पिदनेधुकल । अथेनं थुजाःगु अभिलेख सकल जनतां व्वने फइगु थुइके फइगु सीके फइगु खँ मखु । थुजाःगु अभिलेख थौतक नं संस्कृत भाषा सःपिंस्पूणि विद्वानतय् तनं गुलिखे दुबोध्य जुयाच्वंगु दु धाःसा, लिच्छविकालया फुक जनतां संस्कृत भाषां खँ ल्हाइगु जुइ, खँ थुइकीगु जुइ धकाः भ्नीसं धाये थाकु । अले उगु इलय् लोक जनयात सरकारी वा गैरसरकारी स्तरं महत्वपूर्ण घटनायागु सुचं कनेगु, धायेगु, न्यंकेगु, थुइकेगु माध्यम छगू हे जक खनेदु व खः- लोक भाषाया माध्यमं नाय्खिं च्वयेकेगु अथवा च्वयेकेबीगु । बरू थन छता खँ भ्नीसं सीकेमाः, थुइकेमाः व खः 'नाय्खिं च्वयेकेगु' धयागु केवल नाय्खिं बाज थानाः व्वज्या न्ह्याकेंगु धयागु जक मखु । श्व नाय्खिं च्वयेकेगु धयागुया अर्थ अथवा थितिरीति जा नाय्खिं थाइम्ह मनुखं देशय् दुने (अर्थात् शहरी क्षेत्रया हाताय् निर्धारित यानातःगु मूलपु चाःहिला, थाय्थासय् दुवातय् अथवा प्यकालैय् अथवा केन्द्र जुयाच्वंगु थासय्); त्वाः त्वाःयापिं लोकजनयात मुंकाः, बाजं थायेगु दिनाः जुजुयागु उजं अथवा प्रशासकयागु उजं अथवा गुथिगाना जात्रा उत्सवयागु सुचं सकसिनं थुइगु सीके फइगु भाषां अर्थात् लोकं हवाःगु भाषां नेपालभाषां हे त्ववाना न्यंकीगु खः । श्व खँया जीवित परम्परा यल देशय् (ललितापुरीस) बृंग्यः (आर्यावलोकितेश्वर, करुणामय लोकनाथ) हया बिज्याःम्ह लिच्छवि जुजु नरेन्द्र देवया

शासनय् नाय्खिं च्वयेकेगु थितिरीति बन्देज कायम जुइधुकूगु खनेदु । छाय्धाःसां यलया बृंग्यः धयाम्हा साप हे तःमिम्ह, तालां च्वनीगु व चिकुलां च्वनीगु निगः देगः दुम्ह, लांला बीक रथजात्रा याकेमाःम्ह, स्वनिगलय् अतिकं लोकं हवाःम्ह पूज्यम्ह द्यः खः । थौतक नं श्व द्यवं नासो कयातःगु 'भ्वत' क्यनीबलय् साक्षीकथं भ्नी जुजु जावलाख्यः बिज्यानाः भ्वतजात्रा नं भःभः धायाच्वंगु हे दु । भ्वत क्यनीकुन्हु श्री ५ या सरकारं स्वनिगःया सरकारी कार्यालययात बिदा हे बियातःगु दु । श्वहे बृंग्यःया रथ जात्रा जुइ १५न्हु न्हयः, दन्हु न्हयः, अले ४न्हु न्हयः जम्मा स्वकः सरकारी स्तरं विधिपूर्वक बृंग्यःयागु जात्रा सकसित्तं न्यायेकेमाः स्वयेमाः धयागु हेतुं देशय् (यल देशय्) नाय्खिं च्वयेका च्वय् कनावयाचें नाय्खिं च्वयेकीगु जुल, गथेकि लोक भाषा नेपालभाषां - 'हे प्रजा भाजुपिं, मञ्जुपिं थनिं ... न्हु त्वाः लोकनाथ करुणामययागु जात्रा जुइगु । फुम्हेसिनं फुथें जात्रा हनेमाः, सुनानं सुयात कुने मदु, लपु ज्वनेमदु, सपः ज्वनेमदु... यायेमज्युगु ज्या यात धाःसा भारी दण्ड जुइ भारी सजाय जुइ ... महाराजया हुकुम खे ।' थथे नाय्खिं च्वयेकीगु परम्परा २००७ साल लिपातक नं श्री ५ या सरकार छेभदेल अड्डा कायम हे याना वयाच्वंगु खः । लिपा गुठी संस्थान खडा जुसेलि, छेभदेल अड्डा विघटन जुल नाय्खिं च्वयेकेगु बृंग्यःयागु परम्परायात न्हंकेगु कुतः जूवन ।

मेगु छगू जीवित परम्परा थनिं ३५० दंति न्हयः यलया मल्ल जुजुपिसं (कथहं सिद्धिनरसिंह मल्ल, श्रीनिवास मल्ल, योगनरेन्द्र मल्ल) नृत्य, नाटक व संगीतयात संस्थागत रूपं ब्वल्हंका थकूगु प्रतिष्ठानं लच्छियंक कात्तीदबुलिइ न्हियान्तिथं न्हून्हुगु ज्याभ्वः ब्वयाः कात्तीप्याखं हुइकीबलय् निकः नाय्खिं च्वयेकेमाःगु परम्परा दु । थुकियागु छगू दसु थथे खः- कात्तीप्याखनय् सुरदास, सुदामा बाथःत पिहां वइगु ज्याइवः लिपा, वाणासुर पिंहा वइगु प्याखं न्ह्यानाच्वनी। श्व वाणासुरया साप हे बांलाःम्ह म्हाय् छम्ह दु, वयागु नां खः'उषा' । श्वहे उषा व द्वारिकानाथ श्रीकृष्णया छ्य अनिरुद्रया दथुइ मतिना जुइ । तर वाणासुरयात थः म्हाय् उषायागु चालाबाला मान्य जुइमखु । वं तं पिक्याः अनिरुद्रयात अशोक नांगु क्यबय् नागपासं चिनाः कैद यानातइ ।

उखे, थः छय्मचा (प्रद्युम्नया काय्) लांलां तनाच्वंगुलिं द्वारिकानाथ श्रीकृष्ण साप चिन्तित जुयाः 'अनिरुद्र' यात सुनानं खंला धकाः नाय्खिं च्वयेकेबिइ ।

कात्तीदबुलिइ (कृष्ण देगःया लिकसं च्वंगु चकं दबू) नाय्खिं थाइम्ह प्याखंम्वः व नाय्खिंयात ताल बीत भुस्याचा थाइम्ह प्याखंम्वः पिहां वइ । स्वकमित छप्वाः म्हुतुं यल लाय्क् हे श्वयेक हाली 'का,नाय्खिं च्वयेकीन' । नाय्खिं वाजं थाथां निम्ह प्याखंम्वः थीथी पादमुद्रा काकां, छ्यंभाय् म्वःभाय् यायां दबूया प्रथम कोणय् थ्यंकः वनी । अले नाय्खिं थाइम्ह नाय्खिंबाजं

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

थायेगु दिका: द्वारिकानाथ श्रीकृष्णया उजं कथं स्वकमितयत् लक्ष्य याना: देशय् दक्क लोकजनपिनिगु जाति माला न्ह्यब्वया: (गथेकि द्विज ब्राम्हण, क्षत्रीय रजपूत, रघुवंश, राउत, राजलवत, पात्रवंश, राउत थकू लवत, शिवाचार्य, भक्तापो आचा (भातपोत्वा:या आचाजुत), पीठाचार्य ईबाहा आचा ... थथे हे ... दैवज्ञ जोशी, मुल्मीभारी श्रेष्ठ ... शाक्यवंश बरे ... ताम्रकार तवत स्थापित सिक:मि ... प्रजापति कुम्हाल ... महावैद्य गाँ रंजितकार छिपा ... दर्शनधारी जोगी ... खड्गी नाय् ... इ.) इमित सम्बोधन याइ हानं इमिसं थीथी गांया पेशा व विशेषता न्ह्यब्वया: (गथेकि पलं बंजा: यलय्, सिन्के बंजा: पुचोमि, मिचो बंजा: यमित, सलबंजा: थँवहीमि ... चाकु बंजा: तोखामि ... पालुबंजा: गोलमि हलूबंजा: चाबहीमि ... तुकबंजा: ख्वपयत् ... नालुबंजा: नालुमि ... धलि बंजा: धौख्य:मि ... चिकबंजा: खोनमि ... म्ये बजा: थक्वामि ... इ.) इमित सम्बोधन याना: देशय् चक्क लोकजनपिसं अनिरुद्रयात मालाह्येमा: । मालाह: म्हायात तव प्रसाद बिइ, खसं सिसे मालामह: म्हायात स्याबजि भिन्निग: दण्ड खे' धका: थीथी अभिनयपूर्वक सम्बोधन याना: द्वारिकानाथ श्रीकृष्णयागु उजं क्वचायेकी । थुकिं स्वक्वमित अतिकं प्रभावित जुयाचवनी । नाय्खिं च्वयेकीपिं प्याख्म्व:त हानं दबूया प्रथम कोणं द्वितीय कोणय् नाय्खिं बाजं थाथां न्ह्या:वनी । अननं इमिसं च्वये धयाथे हे द्वारिकानाथ श्रीकृष्णया उजंकथं अनिरुद्रयात मालाह्येमाल धका: नाय्खिं च्वयेकी । द्वारिकानाथ श्रीकृष्णनं थ: छय् अनिरुद्रयात मामां वनी । लँय् श्रीकृष्णं वाणासुरया पक्षय् ल्वा:वइपिं महाद्य: नाप समेत द्वन्द्व युद्ध याये मालावनी । अन्त्यय् अशोक वनय् नागपासं चिकाच्वंम्ह अनिरुद्र लुइकेगुली सफलता प्राप्त जुइ । अनलि उषायात हरण यानायकी, अनिरुद्र व उषाया सुखद मिलन जुइ ।

उक्त प्याखनय् न्हापालिपा द्वारिकानाथ श्रीकृष्णं उजं जुइगु भाषा दोहा चौपायाकथं संस्कृत, हिन्दी, मैथिली ल्वाकज्या:गु भाषाया आधिपत्य जुयाच्वंसां, कात्तीदबुलिइ नाय्खिं च्वयेकीबलय् ल्हाइगु भाय् शुद्धगु नेपालभाषा हे जुयाचवनी, अर्थात् नेपालभाषा हे लोकं ह्वा:गु लोकभाय् अथवा देय् भाय् जुया: लोक परम्पराकथं सशक्तगु आम प्रचार प्रसार साधन वा माध्यम (Traditional mass media) जुयाचवनी । तर थौं कात्तीदबुलिइ मेमेगु प्याखंया ज्याभव: न्ह्याकाच्वंसां नाय्खिं च्वयेकीगु परम्परा दुगु ज्याभ्व: छु कारणवश पिथने मफयेकाच्वंगु खनेदु ।

नाय्खिं च्वयेकीगु थव प्रथा वर्तमान शाहकालय् तकनं अर्थात् २००७ सालं व:गु ह्यूपा:या छ दँ लिपातकनं चाल हे ज्याचवग ख: अर्थात् शाहकालय् राणातय्गु हुकुमी शासनय् नेपालभाषायात क्वत्यलातयेगु भाषानीति चरम बिन्दुस थ्यनाच्वंबलय् नं परम्पराकथं नाय्खिं च्वयेकेगु प्रथा नेपालभाषां

हे याकेगु यथावत कायम यानात:गु ख: । विशेष याना सरकारी आदेश प्रचार प्रसार यायेमालकि नाय्खिं च्वयेकेबीगु, गथेकि छगू दसु स्वन्तिबलय् न्यान्हू जू म्हितकेबीगु नेपालभाषा ल्हाका: नाय्खिं च्वयेकेबीगु 'हे प्रजाभाजुपिं, थनिंनिसं न्यान्हूयात जू म्हिते जिल छँ बूँ पायेमदु, लुँवोह पायेमदु, सुनानं पात धा:सा भारी दण्ड, भारी सजाय जुइ ... महाराजया हुकुम खे ।' थथे हे तिनिख्यलय् जू म्हितकेबीत (ल्हति पुन्हिबलय्), जावलाख्य: जू म्हितकेबीत (भ्वत क्यनीबलय्), देशविदेशं नेपा:या राणा प्रधानमन्त्रीयात तक्माल:ल्हाइगु लसताय् तथा राणा प्रधानमन्त्रीया इच्छाकथं थीथी पर्व उत्सवय् नं जू म्हितकेबीबलय् नाय्खिं च्वयेकेबीगु चलन दुगु ख: आ: थौं थव नं न्हना वनाचवना धा:सां जिल ।

अथेनं यलय् नाय्खिं च्वयेकीगु परम्परां (स्वनिगलय् मेमेथाय् नं ल्यनाच्वंगु दयेफु) थौंतक नं जीवित रूपय् ल्यनाच्वंगु दनी । व ख: कृष्ण पूजा, भिंद्य: पूजा, गणेश पूजा, सापारू (साया:), अपकलं (नृसिंह मचा लुयाहइगु जात्रा) सालिवलय् नं प्यन्हू न्हय: नाय्खिं च्वयेकेमा:गु थितिरीति दु । थुजा:गु उत्सव पर्वयागु नाय्खिं च्वयेकीबलय् ल्हाइगु लोकं ह्वा:गु भाषा नेपालभाषा हे जूसां, थवयात कया: प्वंकीगु अभिव्यक्ति व अभिनय धा:सा आपालं पा: । नाय्खिं थाना: नाय्खिं च्वयेकीम्हं ल्वा:पालं पुयावयेफु, गुथाय् पर्का: वस: नं पुनावयेफु तथा अर्थ न बर्थयागु भेष कया नं वयेफु । थुमिसं न्ववाइवलय् न्हिलि ख्यालि ध्याचू ल्वाकछ्याना: मनोरञ्जनया लिधंसाय् सम्बन्धित विषययात केन्द्रित याना: सुचं (Mass publicity and propaganda) बियावनी, गथेकि 'हे प्रजाभाजुपिं, मय्जुपिं थनिं प्यन्हू त्वा: ... त्वालय् फलानाम्हं ... न्यायेकीगु । मदुम्हेसिनं तासतिंखापया वस: पुना वयेगु, दुम्हेसिनं भ्वाथ:ग्वाराया वस: पुना: वयेगु ... मवल धा:सा भारी दण्ड, भारी सजाय जुइ खे इ.)

आ: थौं थव नाय्खिं च्वयेकेगु प्रथा धार्मिक व सांस्कृतिक ब्वज्याया भवलय् धुं अंश कायम हे जुयाच्वंगु जूसां, सरकारी क्षेत्रय् धा:सा प्रचार प्रसारया माध्यमया रूपय् थवयागु अस्तित्व छगूकथं न्हंका हे छुवयेधुकल धा:सां जिल । अथेसां भीसं भी नेपालभाषा ल्हाइपिसं लोक व्यवहारय् खँ ल्हायेबलय् तथा साहित्यिक भाषाय् च्वसु च्वयेबलय् थौंतक नं 'नाय्खिं च्वयेकेगु' खँत्वा: खँभाय्यात सशक्त रूप छ्यला हे वयाचवनागु जुल । तर, छताखँ थौंकन्हय् भीगु नेवा: समाजय् गनं गनं मचातय् मांभाय् मस्यंसे मेमेगु भाय् ल्हाकेगु चलन छ्यला हयाचवन । थुजा:गु अदूरदर्शी चलन व्यापक जुयावन धा:सा नेवा: समाजय् च्वनेमा:म्ह नेवा:याके नेवा:यागु थ:गु पन अथवा परिचय (Identity) शून्य जुयावनी । उकिं भीसं इलय् हे थ:पिनिगु समाजय् मचातय् मांभाषं खँ मस्यनीपिं मांबौपिन्त 'स्याबजि भिन्निग: दण्ड खे' धका: नाय्खिं च्वयेकेमाल ।

'चकना', दूँ ७ ल्या: ६, १९०८

पौ ८०-८६

खा कोस दुम्ह कला

छथाय् गांचा छगू दयाचवना । व गांचाय् छखा छ्यै
निम्हा त्यपू दुगु जुयाचवन । नकतिनि धया थें ब्याहा जूगु ।
अकिं मचाखाचा सुं दुगु मखुनि । मिसायात बियाहबले वया
मांबौपिसं मेमेगु कोस नपां माखा छम्हा नं बियाहगु जुयाचवन ।
व माखां न्हि छकसि खें थवइगु । अकिं व मिसाया सुथय् कौला
याइबले, न्हिने बजि नइबले नं खें लोसा कया नइगु । थत कोस
वम्हा खां थवगु खें जूगुलिं थम्हं हे जक नइगु, भातयात छग
धका हे नकूगु मखु । अथे जूगुलिं कलाम्हा प्वात्याप्वात्या
लह्वना घिसिमिसि धा, स्वये हे यइपुसे च्वं ।

तर, भातम्हा धासा माकख्या जुया
लिगिलिगि च्वं, हिसि
छकुति धका दुगु मफुं ।
धात्थें धायेगु जूसा इपिं
कला-भात हे धाये मल्व ।

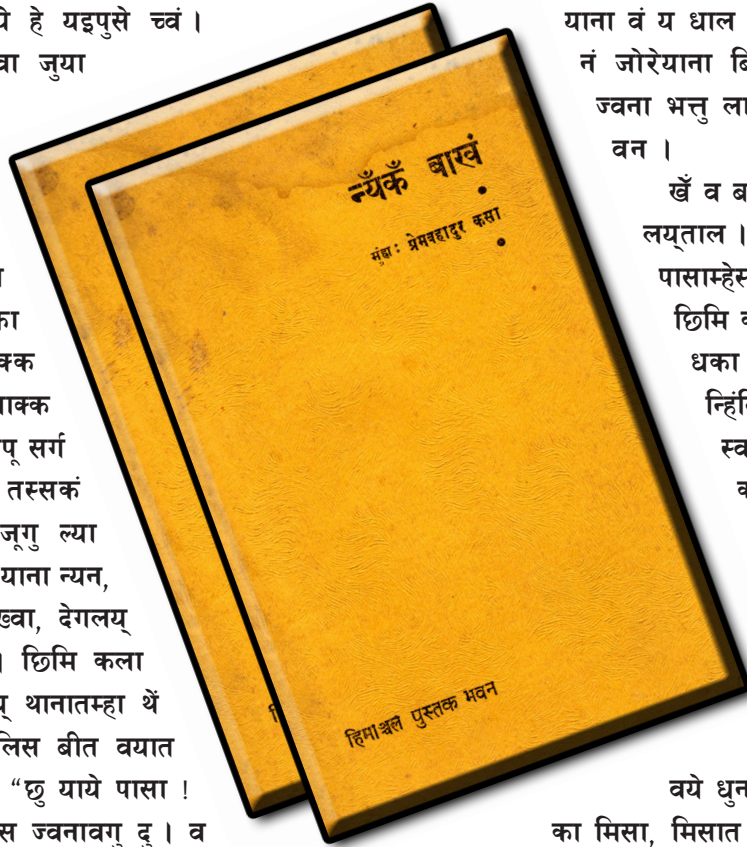
छन्हु मिजंया पासा
छम्हा वयात नापलाये धका
वल । पासाया कला न्याक्क
लह्वना च्वंगुलिं वं वयात काचाक्क
म्हासीके हे मफुत । निम्हा त्यपू सर्ग
पाता थें पानाच्वंगु खना तस्सकं
अजुगति चाल । गय् थथे जूगु ल्या
धका पासायाके तीजक ख्याथें याना न्यन,
“गथे पासा ! छ जुलं माक खा, देगल्य्
चवयातइम्हा कवंचा थें च्वं । छिमि कला
धासा अय्चवक लह्वं, थासाय् थानातम्हा थें
च्वं !” पासायागु न्हयसया लिस बीत वयात
थाकुल । लिग तीजक धाल, “छु याये पासा !
जिमि कलाया खा छम्हा कोस ज्वनावगु दु । व
खां न्हि कसिं छकसि खें थवइगु । जिमि कलाया
यक्को खें नयेदु, अकिं व अथे लह्वना स्वयेजिइगु ।”
पासां न्यन, “छं नं ला नल जुइ; छ जक गय् मलह्वंगु ले ?” वं
नुगमछि प्हं याना धाल, “गना पासा, वयात कोस वम्हा खां
थवगु खें धका थम्हं जक नइगु, जिन छग नं मनकू ।”

वयागु थज्यागु लिस न्यना पासाम्हा सुम्क चवन ।
घौपलख गौर याना धाल, “जिं छगू खें ल्हाये, छं न्यने खला ?
छ लह्वना वइगु खें” धका धाल । थ नं लह्वंका कलाया
जोलिजो जुइगु इच्छा दुगुलिं व ‘न्यने, छु धका मन्यने’ धया

पासायागु खां न्यनेगु बचं बिल । अले पासाम्हेस्यां धाल, “अथे
जूसा छिमि कलायात बांलाम्हा भत्तु छम्हा यला धका न्यँ । य
धाल कि भत्तु लावनेत खें भिनिग व बजि कूछि जोरेयानाब्यु
धा । वं जोरेयानाबीव जिथाय् ज्वनावा, छन्त ल्हवं काबी”
धाल । उलि धया पासा वन । धात्थें हे वं पासां स्यानाब्युथें
कलायात धाल । कलाम्हेस्यां बिचा यात कि भात पिहां वनीबले
थ याकचा च्वंचवनेमा; भत्तु छम्हा दसा वयात खें
स्याना म्हाइपु छयाना चवने दइ । थथे बिचा
याना वं य धाल । भिनिग खें व बजि कूछि
नं जोरेयाना बिल । भातम्हा खें व बजि
ज्वना भत्तु लाना वये धका पासाया थाय्
वन ।

खें व बजि ज्वनावगु खना पासाम्हा
लयताल । निम्हेस्यां त्यंक नल । अले
पासाम्हेस्यां धाल, “छ छेयँ वन कि
छिमि कलातं भत्तु ज्वनावये धुनला
धका न्यनी । छं छु धा धासा
न्हिन्हि भत्तु च्वँवइगु सिसा तिनि
स्वयावया, कन्हे लानाहये; बरु
कन्हेयात खें नीग व बजि
त्योछिति जोरेयानाब्यु धका
धा ।” पासायागु साहुति
न्यना व मिजं छेयँ वन ।
धात्थें छ्यै थ्यने साथं
कलाम्हेस्यां ‘गो, भत्तु
ज्वनावये धागु, ज्वना
वये धुनला’ धका न्यन । ‘धिक्कार

का मिसा, मिसात धयापिं गपाय्सकं छस्याको
मुस्याको धाये ! फुक्क ज्या छकलं याये फइला ? न्हिन्हिं
भत्तु जूवइगु सिमा तिनि स्वयावया । कन्हे ज्वनावये का । बरु
कन्हेयात खें नीगति व बजि त्योछिति जोरेयानाब्यु’ धाल ।
धात्थें कलाम्हेस्यां पत्या जुया भातं धाथें खें व बजि
जोरेयानाबिल । उकुन्हु नं वं न्हापा थें खें व बजि पाछाया
पासायागु छेयँ यंका नयेयंकल । नयेनी धुंका पासाम्हेस्यां वयात
थथे खें स्यन, “छेयँ वनेव थौं नं भत्तु गो धका न्यनी । थौं भत्तु
यागु सौं जक तिनि स्वयावयेधुन, कन्हे लानाहये धा” धका
वयात खें स्यन ।

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

व मिजं छेयँ वन । कलाम्हेस्यां भत्तु गो धका न्यन । पासां स्यनावछथें वं धाल, “भत्तु कन्हे वइ का । थौं सौं स्वयावया । कन्हे लानाहये । बरु कन्हेयात खँ स्वीगति व उलाबजि फँछिति जोरेयानाब्यु” धका धाल । कलाम्हेस्यां जोरेयानाबिल । वं ज्वनावना पासाया थाय् यंका नल । बहनी छेयँ वबले भत्तु ज्वना मवगु खना कलाम्हेस्यां थौं नं मह्यानिला धका न्यन । थौं ला न्हिपं छकूचा स्वयावयेधुन, फत धासा कन्हे ज्वनावये धका पासाम्हेस्यां स्यानाहथें धाल । लँ तापा, साप थाकु, अकिं कन्हेयात नं खँ स्वीगति व बजि फँछिति जोरेयानाति धका नं धाल । भत्तु लहागु इच्छा मनय् भँभं दुग्यला वनाच्वंगुलिं कलाम्हेस्यां खँ व बजि भातं धाधाथें जोरेयाना बियाचवन । भातम्हं थौं नं खँ व बजि ज्वना पासाम्हेसिथा वना त्यंक नल । ययेनी धुंका पासाम्हेस्यां धाल, “आ ला छ नं भचा ल्हवनावथें चवन । थथे हे हानं निन्हु प्यन्हु नल धायेव तिति छ छिमि कलाया भात धाये ल्वइ का धाल । व मिजनं न्हाय्क कया स्वबले धात्थें ख्वालय् हि खनेदया ह्याउँपालु धाथें चवन । आ थौं छेयँ वना छु धायेगु ले धका न्यन । थौं छु धायेगु धासा हिग मांम्हा भत्तु यागु छुकाप्यं जक खंगु, थौं ला खँ हे स्वयावयेधुन धा धका सल्ला बिल । वं वना कलाम्हेसित अथे हे धाल । हानं खँ नीग व बजि फँछि कन्हे कुन्हुयात जोरेयानाति धका नं धाल । आ कलाम्हा भचा उसि धाल । खां श्वइ हिवं छकसि, छन्त मा छकसिं मयाक; गन कया बीगु जिं न्हिं न्हिं उलिमछि खँ धका छक लागिचाया हाल । तर, भत्तु लहीगु इच्छा वं तोतेफुगु मखु । अकिं वं जोरेयाना बीगु बचं बिल । कन्हे ला ज्वना मवयेमते धका नं धाल । वं जिउ दये महये हे मखु धाल ।

कन्हेकुन्हु व मिजं सदां थें खँ व बजि ज्वना पासायाथाय् वन । नयेनी यात । अले कलातं लागिचाया धागु खँ पासायात कन । पासान्हेस्यां धाल, “अथे मखु । आ छु धा धासा मचा ला श्वकातये धुंकल, तर पा बुया मवनि, ह्याउँसे हे च्वनि; कन्हे पा बुयाचवनी अले ज्वना वये धा रे” धाल । पासायागु सल्ला न्यना व छेयँ वन । वयात खने साथं हे कलाम्हेस्यां हरे, थौं नं महनि का, थौं ला महये हे मखु धैगु मखुला धका ख्वाल्वा त्यात । धैगु ला ख, तर छु याये, आय्बुयां काय् बुइ मखु । भत्तु मचा नं श्वकातये धुंकल । तर, मचा ह्याउँसे हे च्वनि,

चुलि पा हे बांलाक मबूनि । अज्याम्हा भत्तु ह्यां छु याये धका महयागु का । कन्हे बांलाक पा बुइ, अले ज्वनावये का मजिउला ? महइ धका छं धन्ना हे कायेम्बो धका वं कलाया मन च्वंक खँ ल्हात । कलाम्हा पत्या जुल । धात्थें ह्येगु खला धका न्यन । मखयेक नं धाइला ! बरु भत्तु कुबुया हयेमागु, साप थाकुइ । उकिं खँ व बजि निदुगं निदुगं जोरेयायेमाली । छक जक नयाँ गाइ थें मचवं धाल । भातं धाथें कलातं जोरेयानाबिल । खँ व बजि ज्वना व मिजं पासाया थाय् वना इसिइसि धायेक नल । नये सिधयेका पासाम्हेस्यां धाल, “छं वना छिमि कलायात छु धा धासा भत्तु हयेधुन, तर इयातुगुलिं लैय् छम्हा पासायाथाय् नासो तयाथका । कन्हे न्हाप्पानं वना कयाहया कफेचाय् खायातये । छं दना इयालं स्वयेबले खनेदइ” धका धा धाल ।

मिजं सरासर छेयँ वन । भात ल्हा पोतं वगु खना मिसां ख्वा खिउँकल । मिजनं धाल, “छं स्वये जिं भत्तु मह धका चवन जुइ । भत्तु हयेधुन, तर इयातुया कुबुयावये मफुगुलि पासायाथाय नि तयाथका । कन्हे खा हाइगु इलय दना वना कयाहया भीगु छेयँ क्वसं च्वंगु फलेचाय् खायातये, द्यो तुइतुइ धायेव छं दना इया चायेका स्व” धका कलायात धाल । धात्थें धागु खइ धका मिसाया मतिइ चवन । उकुन्हु द्यँ वन । तर, वया न्हय हे मव । याकन कन्हे जुइकेगु जक ध्याउला जुया चवन । बाचा चाल । खा हागु तायेदत । भातम्हा वाथाइथि दना “जि भत्तु कयाहये, छं द्यो तुइक इया चायेका स्व न्हे” धया फताफत वन । व तप्यंक पासाया छेयँ वन । पासाम्हेस्यां भांग्रा छपा कयाहल । व मिजंयात भांग्राय् स्वथना स्वत्ताक चिना ह्याहिया फलेचाय् कुनय् खायाथकल ।

द्यो तुइतुइ धायेव मिसां इया चायेका स्वत । धात्थें फलेचाय् भांग्रा छपा खायातगु खन । भांग्रा भाराभारा सना च्वंगु दु । श्व अवश्य नं भातं हम्हा भत्तु ख धका काचाकाचां फलेचाय् वन । व जक वयेव भांग्रा ला भन हे तस्सकं सन । मिसां खायातगु भांग्रा क्वकया मफु मफु पाछाया ज्वनावल । कोथाय यंका तीजक खिप प्यना स्वतं भात छम्हं । ‘अहासा, गुलि खँ सम्हा भत्तु हला मिसा ? न्हिं न्हिं खँ नका लहिनातयेगु मखुला ?’ धाधां न्हिला भांग्रां पिहां वल ।

उलिंचा बाखं थुलिं ।

**स्वप नगरपालिकाता न्ह्याबलें सफा,
सुगधर तय्गु सकल नगरवासीतय्गु कर्तव्य खः ।**

खः, थःगु छँ लहानाचवंमह मनु

दुंगु छँ दुने लहानाचवंमह मनु
जिं थःगु लहाःतं खित्तुखिनाः
लिकायेत स्वयाचवना
त्वपुइक चिनाचवंगु धू, अप्पा द्वं
थकायेत सनाचवना
जिं थःत
थः दुने चवंगु छगू देयात
छगू शहरया छगू छगू बस्तियात
छँखा पतिकं दानाचवंपिं मचातय्गु
क्यातुगु लहाःतय् चवंगु सुथयात ।
पुलांगु अय्लाः-थल, स्वां-थल तज्यानाः
जिगु लहाःतय् घाः जुयाचवन
मिहःया पुजाकुथी खायातःगु तस्वीरत तज्यानाः
थौं चुपिया धाः जुयाः कियाचवन
मनूतयत् चुपि हे म्वाः खनी
मनय् जक चुपि दयेवं लहाः हे चुपि जू
गनकि स्वां कथि है मिखा हवः खनीगु गसू जू
थः कय्कुनेवं थःगु हे याक्वप्वाः ती
खिउँगु थाय् हे गन दु
श्व ति नँवःगु वस्तु हे छु दु ।
थःगु हे छँ जेल जुलकि
भीगु मुक्तिया आकाश हे गन दु ?
मि हे बमलानाः दुनावलकि
थःगु छु ति ग्यानापुगु थाय् हे छु दु ।
फय् थें छँ दुने कुनाचवंगु ई
ल्वहया चट्टान थें जितः लहानाचवन
मिहः म्हीगया ताताहाकःगु ई
न्हयबि थें थौं जिके दुहां वनेत सनाचवन
जिगु न्हयपु नयेत स्वयाचवन
छाकी जुयाः जिगु स्वां नयाचवन
जिगु स्वांया पु नयाचवन ।
जिं वाक्कु छिनाः थाथा यानाः वांश्चयाचवना
श्व दुनावःगु छँय् सुलाचवंपिं सर्पत
इतिहासं ल्हयया वःपिं ईया न्हयबित, छाकीत
जितः तफ्वःस्वां हवयेकेगु भाला दु थःके, थःगु हिं
बिचाः- सौन्दर्यया छप्वाः ह्याउँगु मत थें
श्व मिहः दुनाः थौया लँय् लहानाचवंगु थासय् ।
थका, श्व छखें ध्यचुलाः दुनावंगु छँया धू-अप्पा द्वं थःत
थन आः कंभाः, न्हाय्कं भवं सिबेत
मेगु छुं बुयावइ मखु

पुर्ण वैद्य

स्वां हवयेमलाक छाकीनं नयाः तःथाय्
स्वां पु हे मल्यंथाय्
जिं थःत पित हयेत सनाचवना
श्व दुनाचवंगु छँया धू-अप्पा द्वय्
बुया वयाचवंगु कंभाःया साः जुइ न्हयः,
जिं नं प्यंकागु खः श्व जेल जुयाः दनावःगु छँय्
दनेत स्वक्व पतिकं फ्यतुक्क छ्यनय् हायेवं
जः कायेत स्वक्व पतिकं
खिउँगुलि मिखाय् हि वयेक न्यायेवं
जिन्दगी छगू मन्यंगु छँय्
कुचा कुचा थलाः थःत म्वायेमाःगु
भीगु छँ ला
भीगु जिन्दगी छगुलिं न्दयंगु जुइमाः
भीगु युग छगुलिं न्हयंगु जुइकाः
भीगु दक्वं आकाश स्वाःगु जुइमाः
जि छँया प्रत्येक अप्पा, सिमेन्त ल्ययाचवना
जि हे मन्यंगु छँय् कुचा दलाः कुंकाचवंमह जितः
छँखा थःगु हे न्हूगु छँया आतुर !
गन जि म्हछिं यः थें थन्हयं
जिगु जिन्दगीया थाःगाः थन्हयं
जिगु म्हास पीगु क्यब थन्हयं
जिं ईया प्रत्येक क्षण ल्ययाचवना आखेंगवः थें
जितः सर्गः थें चकंगु ख्यः छगू माः थःगु छँ न्हयःने
जिगु ई चकंक पायेत
जिगु ई किलं थमनयेमाः
मिहः ल्हययावःपिं कीतय्सं
हि नँवःगु इतिहासय् दाय्यावःपिं कीतय्सं
जितः पी जक ब्यु थःत थन
थःगु ईया स्वापूतयत्
जिं धुक्क जुयाः धायेफु
जिगु कन्हय् छु बुयावइ ।
जि आः हे क्वःजिक च्वयेफु
कन्हय्या उन गय् च्वनी
कन्हय्या बां गय् लुइ ।

(चकना सं ११०२)

स्वन्ति नखा दुनय् छपुलु दुवाला

- आशा कुमार विक्रंज्जार

मोहनी धुं धुं म्हवसुवा स्व स्वं ल लं सामां गुम्हा हायक जुय मःगु धायो वा लयो दाच्छितक नय मःगु अन्न खल्लै पाय हैगुलिं थुगु ई तस्कं महत्वं जः । छाधःसा असार माना पिडः मंसिरं मुली सय्केगु धायो तःकाथं भीगु देया वापुसा मखु पिनयया वा पुसा हयो वापिडः छभव छल्कु द्यां मलाकः बुई हि चति हाय्किपुं ज्यापूया म्हागस छुं भाति पूवांगुया लिच्चः खः; वालय् ज्या । वहे वा अन्नया दकलय च्व जःम्हा जुजु अन्नथें भःपिडगु, दाच्छितक जाकीया जा नय् दय्कः धायो न्हा फवनिगु नं अः भाति पूवाथें च्वसां बुं मियो छुं दांसेलिं अन्न सैगु बुई छुं छुं जुयो जाकी नं कतः देया भरय म्वाय मालवगुलिं परम्परागत खाँ ज्या न्हूगु पुस्तां पाकः हल । मखुसा वा लयो खल्लै ट्विचिडः वा पाडः सय्कः लक्ष्मी दुकाय्गु नपां लक्ष्मी द्यो स्वयो थमनं याडागु ज्याया बांलागु लिच्चःया लसता खः धाय् छि ।

संस्कृतिया इवल्य न्हापांगु दिनसं क्व पूजा याडः स्वन्ति न्हयाकी । क्व बु खाँ ज्वडः वैम्हा पंछी, अलय क्व हःवलकीं मभिं धायो तःकाथं मृत्युया सूचं बिइम्हा धायो क्वः याता न्हःपां समाचार ब्वनामि व

मास्टर जगतसुन्दर मल्ल

सन्देशबाहक काथं कायो पूजा यागु धायो तःगु दः । उलिजक मखु क्वः याता पितृया प्रतीक काथं मनूसीडः डान्हुमा वा न्हयन्हुमा खुनुं म्हाय् मचां क्वजा खुसी तय यंकिबलय क्वयाय्के मृत आत्मा दुबिडः वैगुलिं क्वखं क्वमकःतलय छुं ल्याहाँ वय मज्यू धायो अःतक नं अजगु ज्या न्हयाकः च्वना तिनि । गुम्हासियां दिगु द्योकय् क्वखं क्वमकःतलय पूजा पू मवानिगु काथं कायो तःसां क्वखं मगःबलय् अरिमचाता ख्वःसिकय् यंकय् मःगु, क्वखं मगायक निनाः कायो ह्य मःगु, क्वखं दालकिं मभिनिगु, क्वखि लातकी मभिं जूइगु धाय्गु अन्धविश्वास दुनय छुं काथंया वैज्ञानिकता पक्का नं दै । छाधःसा छुं नं विपत्ति न्हापालाक पशुपंछीनं सिइ धाय्गु धात्थेंगु खाँयाता कायो नं थजगु खाँ हछ्याडः तःगु जूयमः । गनां हिंस्रक जन्तु (धुँ/भालु या सर्प....) वलकिं वा भवखा ब्वयहाँ क्वः हालिगु धाय्गु वैज्ञानिक खाँ काथं क्वःयाता सन्देशबाहक

धःगु खःला ?

छस्वै वा जिन्दगी छक जक छयै छयो मचा श्वकिम्हा क्वः कालं सी मखु धाई । उलिजक मखु सुथाय् जा ताइबलय क्वःयाता नकय्ता कःसि पलाखय् तयो बिइगु चलन दुनयै दुवालः स्वयगु खःसा विष दःगु वा नय मज्यूगु जा जूसा क्वखं मनैगुलिं स्वस्थकर जा खःमखु स्वयो निपं याइम्हा । क्वखं विष तयो सीम्हा छुं या ला मनैगु सकसिनं खांगु हे जुल । उकिं उलि बुद्धिमानम्हा क्वः जूगुलिं क्वः पूजा न्हःपां यागु जुयमः । अथे नं क्वःथें चलाखम्हा वा क्वःया छयै खुयो नय फःम्हा धायो तःगुलिं

क्वःस्वयो चलाखम्हा क्वः भांग (कोइली) धःसां क्वः भांगता धःसा पूजा मयासें क्वःयाता हे पूजा यागुलिं क्वःया विशेषता स्वयो हे खः धाय् मः ।

नेह्रुखुनुं खिचा पूजा याई । खिचा तस्कं इमानदार, बफादारम्हा जूगुलिं वयागु नं छन्हु दिन वै धाय्गु काथं खिचा पूजा याडः तःगु खै । अथेयां खिचा ख्वलकिं मभिं, छम्हा नं छम्हा

शंखधर सारखाः

सी धाय्गु अन्धविश्वास दुनय दुवाल स्वयगु खःसा कर्कश ध्वनि यडः खिचा खोइगु धःसा पक्का नं खः । सायद बिरामीम्हा मनू पिडः च्वपु तःतः सलं हालः व ख्वयो जूइगुलिं वहे कर्कश ध्वनिं खिचा ख्वःगु खःला ? ख्वपया लाय्कुलीया खिचा ख्वःगां थातकीं खिचा ख्वइगु धःगुलि व गां थाइबलय् उकीं प्याहाँ वयो च्वनिगु ताःहाकलं सलं खिचाता न्यनय् थाक्यो ख्वःगु जुयमः । खिचा नासः द्योया बाहां धायो खिचाता दाय् मज्यू धःसां सुनं मनू ल्वः जुइम्हा जूसा ल्वापुखिचाम्हा धाइगु, छुं धाय् थियहे मज्यू ल्वःवैम्हा जुलकीं खिचाखीम्हा मनू धाइगु, अलय कतया ल्यू ल्यूजक जुइम्हा जुलकीं व वयाम्हा खिचा धाइगु व स्त्री लम्पट पिन्ता खिचा वा कार्तिकया खिचा धाइगु समाजयाखाँ दुनय सुयाय्गुं छगू बाँमलागु वा बांलागु खाँयाता उपमा काथं कायो समाजय धाइगु चलन न दः । कितिकक सः वलकीं न्हयलं चाइपिन्ता खिचा न्हयै धाइगु

सच्छि व सुइन्हयगूगू स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

धःसा बांला काथं काई । अलय खिचाया छुपें बाङ्गो या बाङ्गो तुं धाइगु खाँत्वा खँ भाय् खं धायो तःसां खिचा पूजा धःसा क्वः थें काल नपां स्वाडः मृत्यू हाँ सन्देश बिइम्हा काथं हे कायो तःगु खानय् दः ।

लक्ष्मी पूजा स्वन्हू खुनुं याई । औसी खुनुं याइगुलिं पालाचा च्याकः पिखालाकी (कुमार) थाय् निसें बाँ इलः लक्ष्मी पूजा याइगु क्वथायूतक सिँचा बाँ इलय बासा लुइकेथें याडः यंकी । आना विशेष याडः च्वयो लक्ष्मी द्योया किपा (थौं कन्हें मूर्ति, तस्वीर अनेक) तयो सुकुन्दा च्याकः वा फाँछी तयो पालाचा छँछँ झ्यालय् लुखातय् पिखालाकी निसें च्याकः पूजा याइगु चलन दः । लक्ष्मी, गणेद्यो, ससुद्यो तयो पूजा यासां उखुनुं विशेष याडः लक्ष्मी द्यो याता हे पूजा याई । अलय गनां पुलांगु वा फाँछी व न्हँगु वा फाँछी तयो तताकेहें नपालाकय्गु धायो नं पूजा याइगु चलन दः । नपां लक्ष्मीपूजा हाँ हे वा लयो दूता हःसा न्हँगु वायाता स्वंगं बिइगु चलन नं नेवः तय्गु खानय् दः । थव छगू काथंया आस्थाया प्रतीक खः । श्रद्धाया द्योछा खः । वा (अन्न) याइगु पूजां अन्नता हांगु धाय्गु सियदः । अन्न वाय् मज्यू वातकीं सरा बी । नय भःमखानी धाइगु सत्यगु खाँयाता भौतिकवादी चस्मां नं स्वयमः । 'हुलमुलय ज्यू जोगय् यो अनिकालय (बिउ) पुसा जोगय् यो' धायो तकगु पुर्खाया धापुकाथं नं दाच्छिया दुनय फुक्क अन्न मफूकसिं पूसाकाथं ल्यंकः तय्ता तताकेहें नपालाकय्गु, सफलताया लयतां भय बियो लक्ष्मी पूजा यागु जुयमः । गुकिया विकसित रुप भिलीमिली बिजुली मता व अनेक भिलिमिली तस्वीरं कायो वगुलि कन्हें न्हँगु पुस्तां गलत थुइकी दक पुलांगु पुस्तां थुइकः थःगु मौलिक पहः अमिता काडः लः लहाडः तकसा बांला जुइ ।

म्हापुजा, गुकियाता थःगु ज्यू थमनं बिचः याय् मःगु, स्वास्थ जुयो उसायें भिकः म्वाय फःसा 'ज्यू हे तहांगु धन खः' धाय्गु थुइके बियगु काथं म्हापूजा यागु जुयमः । म्हा पूजा दुनय पहः साहित्यया मिखालं स्वयगु खःसा व छगू प्रतीकया धुकु धःसां मपा । ख्वःसिं, ग्वयँचास्व, तःसि थजगु स्व, सिसाफल ताःई तक भण्डारण याडः तयफैगुया छगू प्रतीक याता जीवन वथेंहे ताई तक म्वाय थ फः धाय्गु कामना यासे याइगु पूजाया तस्कं महत्व दः । 'उपमा काली दासस्यः' धःथें उपमाया धुकु नेवः संस्कार व संस्कृति नं मधःसैं मगा । आना च्वइगु मण्डया पहः, छ्यलिगु खेलुइत (खवपः धूछिदैगु) नाःमरं, सिन्हमरं, चिकं मरं, वाकीजाकी, तायें, स्वंवा, हाकु मुस्या निसें कायो ज्यू बहाकगु क्वखा, तःसि, ख्वःसिं केरा निसें ग्वयचा स्वमः, तःफव स्व निसें फुक्क फुक्क आम्ब, सिङ्गाली व मुटुमारी, फुक्क फुक्क भीगु थःगु पहः नपां भीगु म्हासिइका पिब्वइगु संस्कार संस्कृति धाय् मः । अलय मायो बायो काथं 'पोचुंया द्योचा दय्कः च्वय व क्वय यमदूतया प्रतीक काथं तयो पूजा याडः ब्व (भाग) तैगु नं वेवः

समाजया छगू काथंया विशेषता मधःसैं मगा ।

थवहे इलय शंखधर साख्वा नेवः तय्गु ऋण थुया धनं पुलः ब्यगुलीं जनताया स्तरं सुरु यागु नेपाल संवतया न्हँद नं तःजिक हानय्गु किम्बदन्तीया लिधंसाय मखुसैं जनताया शक्ति व जनतां नं मति तःसा तः तः हांगु ज्या याय् फः धाय्गु खाँ नेपाल संवतता हःनयूतयो सामन्ति प्रथाया इलय निसें डायकः वगु लुमांकय् बहःजु ।

किजापूजा स्वन्तिया विशेष दिन खः । थः तताकेहें नं थः दाजु किजाता ताःआयु व भिं उसायेंया कामना यासे डाय्कीगु नखा तताकेहें व दाजु किजाया मायाया स्वापु हे खः । किम्बदन्ती काथं यमराजं थःकेहें नपां दुःख सुख ब्याकयता बिदा कःगुलिं यमदूत-सिमदुतपिन्ता जिम्मा ब्यगुलिं थः याकचा दक दःम्हा किजाता कालं कः वगुलिं तता नं अमिकय् भाव भक्ति याडः ताःहाकलं पूजा याडः किजाता कालं नपां त्याकः कःगु खायें दुजां अवश्य नं दः । जिं न्हापा च्वया -थव सामन्ति समाजय सामन्त तयसं सुयां किजाता कःवगु इलय ततां भाव भक्ति याडः लिता छवगु जुयमः धायो । उगु इलय 'कालं त्वःतः वानी तर काय दःम्हा साहुं त्वःतः वानिमुख' धायो तः काथं बहे सामन्तया चंगुलं त्वःतक कःगु जुयमः । छाय धःसा उब्लेया सामन्तत यमराज स्वयो नं कम मजु धाय्गु दास बिद्रोहया इतिहास स्वयो सिइके फः । अथेनं उगु इलय धार्मिक विश्वासया फेतां चिडः, भाव भक्तिया चस्मा तयो, श्रद्धा भावया स्वपुंकुनं स्वयो स्वर्ग व नर्कया त्रास क्यडः मृत्यु दण्डया निंतिं म्हातुं धाय्वं गा पुं यमराज मखुसैं सु जुई ? धात्थें हिलः मालः स्वत धःसा थुथु खायें नं सत्यता मदै मखु । थव जिगु विचलय् फुक्क हे सहमत जुय हे मः मधाय । बिचः छक धःसा मयासैं मगा ।

छगू काथं फलफूल नयो, ज्यू स्वस्थ जूसेलिं ताःआयु व भिंउसाय दैगु पाखय् नं थुकिया कम्पासं क्यडः च्वंगु दः । खेलुइतः, पालाचा, सुकुन्दा फुक्क मि च्याइगुया प्रतीकं जीवनया जः थिकय्गु नं काडः च्वंगु खानय् दः । तर अःवयो थीथी चाकुमारी (मिठाई), अनेक सिसाफल मदयक मगाथें जुयो गनां स्वस्थगु स्वन्ति अस्वस्थया लायें जक डायेतानाला ? नत्रसा छयें स्वंगं बियो, धौ स्वंगं तिकः फलफूलया सबःनपां भवैं ज्वलं दाजु-किजाता तताकेहेंया मायां भयब्यगु ब्व छुडः छँ या नसा त्वौसां छुइगु ब्व थौ गनां विदेशीया आयातित ब्वथें थमजु । भीगु संस्कृति, स्वन्ति तःसिथें तं तं धाय्क, केरा थें के के धाय्क, ख्वःसिथें क्वय क्वय धाय्क, ग्वयँचा स्व थें न्हाब्ले सुकु मचिक च्वनय फयमः । दुष्ट यमदूत पिनिगु मिखा मवानय् मः ।

मखुसा भीगु भाय भीगु संस्कृति लुमांकसा मा. जगत सुन्दर मल्लं धायो द्यूथें भी हे तानीगु मनेतुडः हज्याय ।

खाने मदुगु घः

श्रीया पहिजू

असार सिधल, भदौ न सिधिन ।
'स्यम्हामा घो, व वयम्बले वे फगु मखु, अ
धसा न्हिछिं चछि पेटेपेटे मजिकं व वगुनं
स्वन्हु दत धाधां खाताखे फेतुड च्वम्हा
बिकुराम फेतेगु सोइ । 'अया... याया....
ग्वाली ग्वाली, ए..... सुकुमाया.....
सुकुमाया' धायो खाताखे फेतेगु सोई ।
सुकुमायाचा सुकुसुकु आँगले लिधड ख्वयो
च्वनी । सुकुमायाचागु ख्वबी ख्वाले गाँगु
मखुनी अः हकन काय्या पिरं ख्वयो च्वनी ।
बिकुरामया स... तायवं अकाभकां दडवइ ।
विकुराम ता भलसा बियो सुकुमाया लिक्
चोनी । तिररं घण्टी ड्यई, बिस्तारं खापा
चाय्क स्वबले, ख्वाले न्हयोसु दौम्हा
अष्टमायाता खानी । ल्हाते बिस्कुट छपो
व स्याउ छपो ज्वडवगु बिकुरामया लिक्क
तइ, 'गथे जुला बिकुराम दाइ' जक कना
चाचा न्येनी ।'

बिकुरामया कपबाग तुइसे च्वड,
ख्व बुरा मजुसां कप तुइसे च्वंगुलि जीवनया
बछी लाँपु वाड्म्हाथे जुल । बैसाखीविना
पला न्ह्याके मफयो न्हेदाच्येदा दम्हा बुराथे
जुलजक सधान्न कला सुकुमायाता न्योड्क
च्वनी । थं बिकुरामया नुगन खिउँसे च्वं ।

'छु जुला धाय् मफुत, सिमा
गोतुतेथु डडलड्ग कसी गोतुल, ल्हा व
तुती कक्षी तोधुथेतुं तोधुगु लिं थासोकोसो
यायेता लिधंसा म ।' बिकुरामनं थता छम्हा
कैदीथै अनुभव याड खिमिलाथै खिउँगु ख्वालं
धाई ।

'समाजया ज्याखाखे मजीक
ग्वाली याड च्वम्हा थं बिकुराम खाताखेसुड
चिडतम्हा खाँचा थे न्ह्याको मन ब्बयो
वांसा कोठानं पिहा वयेमफ' ख्व पउँस्से
च्वड्की । खाँ न्योडच्वम्हा सुकुमायानं
'छुयागु क... मिज्या कमाइखं जीवनया

समस्याखे भलाकुसारीयोड हज्योड च्वड्गु
जीवन अ गः दव अप्व जुल । धाधा
सुकुमाया कोठां सुक्क प्याहा वानी ।

'जी छम्हा स्कलया सरकारी
मास्टर, थगु थाय् त्वत तापाक ज्या याड
च्वड्म्हा । न्ह्यावलें थगु साधन ज्वड वड
च्वड्म्हा, अ वहे स्कलया जागिरनं इयातुगु
भारी कुबेगु थै जुल । छुं छुन लिधंसा
दैला धायो ल्हा फोड नइपुं पवंगीथे फोड
जुया । सकसिनं ल्हा थड बिल ।' अष्टमाया
ख्व स्वयो बिकुरामं धाई ।

'जुजुगु स्वे, लुलुगु ने धायो थता
थमं हे मन चियेमाल ।' भलसा बियगु
कृतयाई । 'बयां काय् नं जिम्मेवारी कै,
अले ब्बायाता भलसा बिला धायो, धंतक
मन च्याक च्वडागु खः।' धा धा सुकुमाया
भुखे चिया व बिस्कुट ज्वड अष्टमायाया
ठिक फेतुई । अले अष्टमाया याता चिया
बिई । 'अस्पतालयागु हिन्दुया जीवनं
लुमाड्का लुमाड्के थाकु अष्टमाया ।
अस्पताले वड बिरामी उपचार यायेता न
यक्व हे छिक्के जुल । निरो स्वीरो कमाइ
दपुं परिवारं हे खर्च यायेता थाकुला ।
छक्वचा थिं च्वं लाखौं धिब्बा माली जक
धाइ । अस्पताले धिब्बा पुलेमफयो धिबा
सिकजुजुं डानुपेनु उप्व अस्पताले च्वने मगु
खाँ लुम वइबले न्हिया न्हि खड नयेमपुं याँ
म्वाय् म्बगुथै जुल ।'

सोम्हासिनं गिलास ल्हाते काई,
मौनता नपां चिया त्वनी । 'अँ काय् हर्ष
ग्वले गना वानाले खाने मरु ?' अष्टमायानं
न्येनी । 'काय् आन्दोलनखे वाड्गु डान्हु द
त । देशे दुने च्वडगु भ्रष्टाचार, शोषण,
अन्याय अत्याचार देशं लिड् छ्वये फसा
न्हगु समाज द्यके फै जक पासापुं नपां
प्याहा वाने जक वाड्म्हा थंतक छे दवो

वगु मखुनी ।' सुकुमाया थुलि धायो, भुइखे
च्वंगु बिस्कुट नं कायौदिसँजक इशारा
याई । 'फेसबुक मवेक बिगुलिं, बुसालिं
न्हुन्हु प्रविधिखे छेल वपुं मस्तेता मिखा
पिकेता तांगुलिं आन्दोलन याये मगु हँ ।
जी काय् नं वाड्म्हा यसां वयां उखुनुहे बनी
छे वल दुक्क जुल ।' अष्टमायां धाई ।

'हिंसोदालिसिं निच्चा तकया उमेर
समूह ता जिन जी समूह धाइगु हँ । थव
आन्दोलनया न्ह्योलुवा सुनं मखु । आन्दोलन
जुयो सोन्दुखुनु अम्मा ! जी पासापिनीगु छे
च्वडच्वडा जी नेन्हु लिपा तिनी छे वेगु
जुई धागुनं थं सोन्तु दत ।' बिकुरामनं
धाई, पलख गम्भीरतया सास ल्हाइ ।
'आन्दोलनया इले छम्हाछम्हा भ्रष्टनेता तेना
जनतातेसं लिड् छवत । छे दुने सुतुक्क
मुस्क तायेतगु धिब्बा दको च्याक बिल ।
अम्मा ! अ भिगु देशे भिगु हितयागु सरकार
वइगुजुल । यको खुसी जुयो फोनयाम्हा
काय्यागु खै खबर मरु । थं मस्तेगु
आन्दोलनं न्हम्हा प्रधानमन्त्री बिगु जुल ।'

'आन्दोलनया रुपनं कघाये मफ
बले शैनिक शासन जुइगुला धायो गनां
अमेरिकी अजिगरया त्वा आँ योड नयेता
ताडगु यां मखुला, भारतनपां मिले जुयो
क्वापलाक देश नैगुयां मखुला जक नुगः
केके पुयो च्वन । अष्टमायायागु मिखाले
बाँलाक किपा खाने दयो वई ।

'अहो ह... देशेया धरोहर
सार्वजनिक सम्पत्ति दको छोयेक छवतः ।
उली जकला सिंहदरवार हवानां हवानां
च्याड च्वंगु किपा स्वयाबले देशहे च्याड
च्वंगु थै च्वड । सर्वोच्च अदालत,
नेपालया पुलिस स्टेशन ट्राफिक कार्यालय
छुनं बाकी मतल अमिसं ।' आँगले लिधड
तुती भलाड च्वम्हा बिकुरामनं धाई

बयासी साले देशे ह्युपा वइतिनी जक भविष्यवानी यागु अ मिखालं स्वये दत । मस्तेगु समूहया गवसाले जुगु भ्रष्टाचारी विरोधी आन्दोलन खे बाने ताडबले 'छंगु भरे जिमिगु जीवन हज्यगु नत्रसा थानासु जिवनया मत्ता सी बाबु जकनं धायाम्हा काय्, गुली धवाधुक कानेगु स्वया' उबले वं जि:ताहे 'देशया लागि छं काय्छम्हा बलिदान यासा बाकी मेपिनीपुं काय्मस्त श्व देशे चवनेगु वातावरण दई । अले बुराबरी जुईबले काय्मह्यापुं नपां चवने

दई । अडबाता अस्पताले तयाबले काय्महायाय् नपां मडगुली बुरी छम्हाजक अस्पताले चवड चवने मगु व किपा छं गथे, लुमांका ला । पिलपिल मिखाले छवबी तयो देश छु गति जुला धायगु मखुला । वहे परिवर्तनया लागि आन्दोलन खे वाने म । जि: छम्हा नं अकि जुलधसा दुरु पुख देकेपुं ज्यामीखे जीनं वाने अडवा ।' जक जिमिता हेक पिहा वान ।

काय्या छव मखाडगुलिं सुकुमायाचा ना मरुगु पुखुलि चवम्हा डाचाथे

वाथावाचा कानी । भ्रष्टाचार मजुल धसा 'श्व देशे शिक्षा व स्वास्थ्य नि: शुल्क याये फैइ । काय्महायाय् पिन्ता धिबबा बियो मियो छवये माली मखु । नेपालीया काय्महायाय्पुं दको कारखानां उत्पादन जुगु बिस्कुट थै नेपाल दे मिसिड अले युवा पुस्ता त दको कारखानाखे उत्पादन जुपुं वस्तुथै खुर्खुरु प्याहा वाने माली मखु । श्व देया स्थिर सरकारया लागि सानं आन्दोलन याडागु हँ ।' काय्न् धागु खाँ अष्टमायां हने बडई ।

बाखँ

न्यङ तयमगु खाँ

एल. के. सुन्दर

चकमन्न लिभ: थिड चवंचवं छकलतुं इवार व:क्वव्य वल । विश्वेश्वर सर स्कलया गेतं पिहां जक वये लाता ल्हाते चवंगु कुसा हे चायके मलात । व:धला क्ववव व:यो म्हाथे प्यात । काचाक्क हनेसं चवंगु फल्चाय दिडचवन । कलात्मक फल्चा दयके सिधगु तदाहे मरुनी । छगुइले व्यक्तीया नामे दर्ता योड पसक्व: पिकायता थिक माय धुंकगु । त्व: बयागु सक्रियता व पुलाँगु सम्पदा नपां कला-संस्कृतिया संरक्षणो नुगक्व: सपुं जनप्रतिनिधितयगु कृतखं जक धसोड चवंगु फल्चा । भिपुखां व्यंकतकगु सुयां व्यक्तिकत स्वार्थ म्हांक छवयमफगु सम्पदाया चिं । फल्चाये छगु कुलामये नेहा चयदाया बान्यापुं पेकुंछोलेचा म्हेत चवडदिगु । लकां इवलाक क्वये फले त्वयो तगु अनुसासित लुखं नं फल्चायागु सोभा खाने दयो चवन ।

व:भं भं तसितं वयो चवन । थुवले वयकया हे कक्षायाय्पुं मचात पेम्हा डाम्हा वंयाता, वंयाता धवातुघोड व:लं दायक वयो चवंगु वयकलं स्वयो चवने मफत । छिं थै कुसा कुईक मचातयता

फल्चाय थेंके हल ।

“अथे व:लं दायक जुयमज्यु सेखं चयो ज्वर वई ।” जक सम्भे याक बवियथे योड दिल । विद्यार्थी मचातय् न थथगु ख्वहसाखं व:लं दयो ख्वाले ना स्वस्व वगु चवतुक हुं योड चवन । व:वयोतुं चवगुलिं मचातय् नं छ्याय छ्याय जुयो चवन । अपुं मध्य छम्हा चँखचाम्हा विद्यार्थी सरयागु छव: स्वयो छुं खाँ न्यनेला मन्यनेला ? योड मने खाँ ल्हाक चवंगु भाव वयकलं अपुक हे थुइक काल ।

बाबु छं छुं धाय ताडगु लाकी छु ? कि वलं दायक ताप कसे जुयताडगु ?” थथे धयो फल्चाय दिड चवंतले विद्यार्थी नपां खाँ ल्हायगु वातावरण दयक वियोदिल ।

“अथेतुं छुं मखु सर, न्हच कक्षा जुयो चवंगु इले नेप हे पीपीच्याक ।” फ्रि,, फ्री,, प्यालेस्टाइन जक वउँगु, ह्यो‘ग भण्डा ब्वयक नारा बियो जुलुस वांगु इयालं स्वयो चवडावले स्कूल द्रैसे विद्यार्थी त नं यक्व:द । अथे छाय जुगु थें ? अले विद्यार्थीत क्लास त्व:त जुलुस वानिवले

अमिता सुनं ब्ववि मखुला सर ?” थम्हा विद्यार्थीयागु कौतुहलता व बालसुलभं जगु न्हयस न्यङ वयक सरया छक म्हाहे याउंक मुसुकाल । फल्चाय इवलाक लयोतगु कार्पेतये फेतु जक सड्केत वियो थ है न्हालाक फेतुड दिल ।

“छ जिगु मनेयागु हे खाँ न्हिथान । भिसं सिकेमगु, थुइकेमगु खाँ श्व हे ख: ।” थुवले विश्वेश्वर सरं मचातयता फेतुक खाँ कानेगु सुरु यागु स्वयो पेकुंछोलेचा म्हेता चवंपुं बाज्यापुं नं ज:ख:च्यड खाँ न्यनेता भगु स्वयो वयकया सांस अझ नं थाहा वल । मोबाइले गुगलम्याप सर्च योड क्यंक्यं खाँ थुइकेगु कुत योडदिल । “श्व: नक्साये छक फुकसिन स्वसा ? श्व: छगु घेरा हे थौं स्वयो सफ्ठीदा न्हा प्यालेस्टाइन राज्य ख: । श्व: नक्सा संयुक्त राष्ट्र संघये दर्ता जुयो चवंगु अनं दनी । थौं श्व वउँगु छफुती नेफुती जक प्यालेस्टाइन राज्यया नामं बाकि दतानी । साम्राज्यवादी अमेरीकाया उक्साहतं योड यहुबादी ईजरायलीतयसं नरसंहार योड वयोचवंगु तदा दयधुंकल ।” थुवले वयकलं मचात व

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

बाज्यापिनिगु खःया भाव छक नं ब्वनेगु कुत याई । सुं हे दिक्क चगु व म्हायपुचगु खानेमरु । बाज्यापिनी थुसथात् मस वसां खाँ छुते मजुईक जक फछिनं फिडबड मवांसं चवनी । छम्हानेम्हा विद्यार्थीतय कापीखे नोत यायगु योड चवंगु स्वयो विश्वेश्वर सरया मन हे सिंचुस्से चवंड वई ।

बाज्यापिनी ख्वाकखुक मस वसां तिजक दडवानी, फेतुवई । मानौ फल्चाये प्रौधकक्षा संचालन जुयो चवंगुला धायथें चवं । विद्यार्थी यां विद्यार्थी हे जुल बाज्यापिनी नं उलि हे नुगले दुहां वां । “फंसीबादी ईजरायलीतयसं गर्भवती मिसात मध, मचात मध, मानवताया धर्म हे त्वत नरसंहार योड चवंगु दनि । स्कूल अस्पताल हे मधाल । ज्यादतिया सिमा नाघे जुयधुकल । अयनं प्यालेस्टाईनतसें अन्तिम सांसतक थगु देःया निमित्त बलिदानीपूर्वक संघर्ष योड चवनातिनी ।” थथे विश्वेश्वर सरया नं पुमवांगु कक्षा पुवांकेया निंति रिभिजन क्लास कयो चवडागुथें म्हा हे याउंसे चवक खाँ कड चवनी ।

“न्हेगु समुन्द्र पारीया खाँयाता कयो नुग चिचितुक चवडा भिसं छु याय फै ? अपुं आना भ्नीः थाना ।” ननिसुतया क्वःफ्यो

नं सुरुवः तक्वातपुली हयोउंगु गुलाफ स्वँ छ्योतम्हा चयदाती दम्हा बाज्यां थथे जक च्युता प्वंकल । वयक बाज्यायागु खाँया लवज बोलिवचन स्वयबले छगु इलेया अग्रज न्हयलुवा धयो म्हासिकेता थाकु मजु ।

वःफूलफालु वयोतुं चवना तिनी मचातय तुती उलिउलि सडहल अयनं छें वानेनु जक धाय मछ । खनं स्कले फुकं मचातयता व हे काय किजा केहें बराबर योड माया याईस्हा सर। मसमगागु थाकुचर्पिता स्कूल छुति जुयानिनं अफिसे सत छतिंहे कुमचसे स्यड चवनिम्हा विश्वेश्वर सर ।

“खाँ अथे मखु बाज्या, थौकन्हे हलिमये विश्व हे मोबाईले छगु क्लिकं स्वयजियधुकल । छु सति ? छु तापा । अन्याय अत्याचारया विरोध थ-थग थासं योड चवनेम । मनुया पहिचान जात व वर्ण मखु वर्ग म्हासियकेम । विद्यार्थी, शिक्षक जक मखु हरेक सचेत नागरिकतयसं राष्ट्रिय अन्तर्राष्ट्रिय घटनाक्रमया जानकारी दतधसा सुयांगुं हने क्वछुड जुयमालिमखु ।” वयकया खाँ थथे न्हयोडतुं चवन ।

“गथे की भिगु बुईदेंमे सुनानं घाँय छपु जक पुयोकाइवले गुलि नुगले स्याई । अध तं मभिंपुं जुसा छुछु जक हालितिनी । अर्थतुं भिगु देःया दक्षिण, पश्चिम सिमानाय्

विस्तारवादी देःभारतं न्हेडादो (पच्चहतर हजार) बिगाहा बुँ तेलकाय धुकल । लिपुलेक, कालापानी व लिपियाधुराया बारेयां अपम्हो सकसिनं सियो चवंगु हे जुल अयनं थौतक भिम्हा सरकारं पुवांक पहल याय फयो चवंगुमरु अथे धाय कुत योड चवंगु नं मरु ।” अथें हे न्हयो खः वम्हा विश्वेश्वर सर थथे मसुमुसु न्हेल खाँ क्वचायकेगु मति तई ।

सकंसियां नकतिनी जक फेतुडागु थें चवं । वःदिड नं बहनिथाकेया ह्यौ लिभः थिड चवने धंकल । “क, सुमन, हरी, व स्याम अले छंगु नां छु ? अं विकास मखुला । थौ याता थुलि हे जुल । छें वड होमवर्क छु द ? यायगु यो । बाज्यापुं नं बुलुहुं छें भासं वर्षामासया ई तुरन्त वःवय यो ।”

“हस मास्टर बाबु, छिता यक्वः यक्वः सुभाय । छिपाखें मसिकसें हे मगागु खाँत न्यनेदत सिकेदत । थथे हे थम्हं सियागु सयागु खाँ सुयातां काड ईडविला जक फुईगु मखु । ज्ञानया धुकु अथें हे जयो वईगु खः । थथे धयो बाज्यापुं कथन्हं थथगु कुसा व तुताँ ज्वड फल्चां क्वः हं भाई । नपां विद्यार्थीत नं “नमस्कार सर” धाधां छम्हा-छम्हा योड वांगु स्वयो मन हे आनन्द योड दके लिपा थहे फल्चां क्वहं भाल । सुभाय ।

इणाप

खवप नगरपालिका पाखं पिथाड चवंगु स्वप पौ बः छि पौ खय् बांलागु चवसु त बियो ग्वाहाली याड दिसं । उगु रचनाया ल्य ज्या याड पारिश्रमिक बियगु खाँ खवप नगरपालिकाया २०७७ श्रावण २६ गते चवंगु बैठकं क्वः छ्यूगु खाँ ब्याक चवडा ।

सम्पादक
खवप पौ

पीडाकगू नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याया दबुली हानय् ज्या

संघरत्न निवा शाक्य

वि.सं. १९९९ मंसीर २० गते खप नगरपालिकाया बडा नं. २ या खमा वहालय मां चिरिमाया शाक्य व बौ कुलरत्न 'निवा' शाक्य पाखं भाजु संघरत्न 'निवा' शाक्यया जन्म जुगु खः । मचावले निसिं लूँ कमि (स्वर्ण कालिगढ) या ज्या सडः वयोचवंम्हा शाक्यया इहिपा खपया इनाचो त्वालय चवंम्हा दानशोभा शाक्य नपां वि.सं. २०१६ सालय् जुगु खः । वयकया काय् नेम्हा व म्हाय् स्वम्हा सन्तान दगु खः ।

वयकलं बौद्ध धर्म प्रचार प्रसार नाप नापं बौद्ध सम्पदा संरक्षण व विकासया निंतिं यको यको योगदान याडः दिगु खः । नापनापं वयक थी थी संघसंस्थाया नायोया भाला कृवियगु व सल्लाहकार जुयो नं. ज्या सडः दिगु खः । वयकं दक्षिण एसियाय् भारत, भुटान, श्रीलंका, बर्मा, थाइल्याण्ड, हङकङ, सिंगापुर व चीन भ्रमण याडः बुद्ध धर्मया प्रचार यागु खः ।

अथेहेतुं वयकलं कुथुबहि एक दृष्टि, खपया 'निवा' शाक्य तयगु इतिहास व आरती गुठी 'निवा' संघया इतिहास नांगु साफु त नंः चवयो पिथना दिगु खः । वयकया उसांय् भिं जुयमः धायगु भिन्तुना द्योछाय् । शुभाय् ।

जगतलाल खर्बुजा

खपया इताछें त्वालय् वि.सं. १९८९ सालय् मां लक्ष्मीमाया खर्बुजा व वौ काजिमान खर्बुजाया स्वम्हा काय् व छम्हा म्हायामध्ये माईलाम्हा काय् काथं भाजु जगतलाल खर्बुजाया जन्म जुगु खः । भाजु जगतलाल हिप्पदा हिडादा दबले भक्तपुर नगरपालिका चोछें त्वालेया विष्णुमाया सुवाल नपां इहिपा जुगु खः । वयकया

काय छम्हा व म्हायय स्वम्हा दः । न्हेदां च्यादाँया उमेर म्यें सेनामी तुल्सीदास दुवाल पाखं दाफाया म्ये सय्कगु खः । थम्मं म्यें सयके धुकानी स्वथ्वः मचातेता म्ये सेनेगु याडः दिल खसा हिन्त्यदा हिंस्वदा दबले येँ खिचा पोखरीया बाजा गुरु तुतु प्रसाद शाही पाखं कनाथबाजा सयकम्हा भाजु खर्बुजा कोलाछें छथ्व, चोछें छथ्व कनाथ बाजा सेनेगु ज्या याडः दिल । भाजु खर्बुजा सांस्कृतिक ख्यः नापनापं राजनीतिक ख्यलय् दोहँसाँ ख्यागू आन्दोलन, बाली काट्ने आन्दोलन व भ्रष्टाचार विरोधी आन्दोलनखे ब्वति कायो दिउम्हा खः । ब्वनेकुथी पलातय् मखांसां बंशिधर शर्मा पाखं आखः सय्केगू याडः दिगु खः ।

बिकुनारायण मातां

बिकुनारायण मातां खपया इताछें त्वालय् थाकालीमध्ये

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

छम्हा खः । वि सं. १९८९ सालय् मां मसिनु मातां व बौ विश्वदासः माताया कान्छाम्हा काय खः । वयक्या जहान हरिमाया खर्बुजा खः । वयक्या पेम्हा काय् दः । भाजु बिकुनारायण मातां बाँसुरी बाजा सेकेगु सांस्कृतिक ख्यः नापनापं राजनीतिक ख्यलय् दोहँसाँ वाय यंकुगु आन्दोलनय् ब्वति कायो साहु महाजन तयगु ल्वापुखे ल्हा त्वदुगु खः । वयक सांस्कृतिक ख्यलय् बाँसुरी पुयगु नापनापं काली काट्ने आन्दोलन व भ्रष्टाचार विरोधी आन्दोलन व किसान आन्दोलन खे ब्वति कायो दिउम्हा खः । वडा ज्या सानेगु भोले गणेश प्रसाद मान्धर व गणेश भक्त वाटी नपां ज्या याडागु खाँ लुमांक दिगु दः ।

गोपाल बासुकला

भक्तपुर नगरपालिका वडा नं. २ साविक १० व्यासी त्वालय् बौ बिकुलाल बासुकला व मां हर्षमाया बासुकलाया काय गोपाल बासुकला विक्रम सम्बत २००२ साल असोज २९ गते जन्म जुगु खः । वयक्या इहिपा २०२५ सालय् तालाकोया मिश्री (सुवाल) बासुकला नापां जूगु खः । वयक्या नेम्हा काय् व छम्हा म्हयाय् दः । व्यासी किसान ब्वनेकुथी आखः ब्वनेगु शुरु जुगु खः । ख्वपया थी थी ब्वनेकुथी बालबोध शान्ति, पद्म मा.वि., शारदा मा.वि. ठिमी, आदर्श मा.वि. ब्वडः दिउगु खसा ताहाचल कलेजें आई ए., आई एड व बि एड याडः दिउगु खः ।

वयक्या अध्ययन लिपा दकले न्हा भूमि सुधार कार्यालय महोत्तरी पाखं सरकारी सेवा याडः दिउगु खसा लिपा बयक बासु मा.वि. आखं ब्वकेगु शुरु यायां दत्तात्रय प्रा.वि., ब्रम्हचारीणी, प्रभात मा.वि. ब्वक शैक्षिक अध्यापन खं अवकास कायो दिउगु खः ।

वयक शैक्षिक क्षेत्र नपा नपां कलाकारिता क्षेत्र नं यको

योगदान याड दिउगु दः । वयकलं दकले न्हा गाइचा प्याखं खं कला क्षेत्रय् ल्हा तयो दिउगु वयकं चवयो दिउगु गाइचा म्येँ 'हब्सी धायपु हाकु हे चीनया मनु भिंपु हँ - नेखे स्वखें ल्वाक तइम्हा अमेरिकी डाँकु हँ' बोलया प्याखं खे प्रहरी हस्तक्षेप जुयो वयक गिरफ्तारी नं जुगु खः । थथे जनता याता शैक्षिक सांस्कृतिक रुपं सचेत व शिक्षित यायगु ज्या खय् वयक्यागु योगदान लुमांके बहजु ।

संगीतकार राजेश हाडा

नां जम्हा संगीतकार नगेन्द्र हाडा व जानकी देवी हाडाया नेम्हा काय् मध्ये चिधिम्हा राजेश हाडा विक्रम सम्बत् २०२८ साल जेठ २२ गते भक्तपुर नगरपालिका वडा नं ३ साविक १३ इच्छु त्वालय् जन्म जुगु खः । विज्ञान संकायखे स्नातक तह तकः ब्वडः दिउम्हा भाजु हाडाया मयजु निलु हाडा नपां २०५२ सालय् इहिपा याड दिउगु खः । वयक्या छम्हा म्हयाय् दिक्षा व काय एस हाडा खः । वयक्या म्हयाय् दिक्षा हाडाया अर्बुद ल्वय् खं मदयानि दिक्षा हाडा (गौरी) प्रतिस्थान निस्वानेगु ज्या याडः चवडः दिउगु खः । भाजु हाडा सांगीतिक लागाय् यको दाँ हाँ निसे ज्या साडः दिउगु खः । वयक नं अ तकया दुने पेंगु क्यासेट एल्वम व डागु सि.डि. एल्वम पिकाय धुंकुगु द सा सन्तती, बाह्रबजे, भोकमनिम्हा, न्हिसुतु, चकना व मु मदुगु जीन्दगी नां या सकिपा खय् निडादा हाँ निसिं जिवंकः छि त्यानुमचसे निःस्वार्थी मनं तःमुंज्याया लसकुस म्येँ खय् संगीत तयो ग्वाहाली याडः वयोचवंगु खः । नापा नापं वयक भक्तपुर एफ.एम.या संस्थापक अध्यक्ष व्यवस्थापन निर्देशक जुयो नं ज्या साडः दिउगु खः सा सिंगापुर थाइल्याण्ड व भारत थेंक नं ज्या साडः दिउगु खः ।

खप नगरपालिकाया ज्या भवः त

पीडाकगु नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या

असोज १८ गते

पीडाकगु नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या नेपाल मजदुर किसान पार्टीया नाथो भाजु नारायणमान बिजुक्छे रोहित जू या मूपाहॉलय खप नगरपालिका वडा नं. २ नःपुखु लिक्क जूगु खः । गुकिया उलेज्या न्हांगु दिनसं स्थानीय ज्येष्ठ नागरिक जगतलाल खर्बुजां पानसय् मता च्याकः याडः दिलसा तःमुंज्याया खप पौ नेपाल मजदुर किसान पार्टीया छ्याञ्जे प्रेम सुवालं पितब्वज्या याडः दिलसा जनकवि चन्द्रहादुर उलकया च्वसां पिज्वःगु नेगू साफू 'वर्ग जक थः क्यनि' व 'चन्द्रबहादुर उलकका कविता' नांगु नेगु साफू स्थानीय थाकाली जगतलाल खर्बुजां पितब्वज्या नं याडः दिल ।

ज्याइवःसं नाथोभाजु बिजुक्छे जुं - साहित्य दुनय राजनीति दय हे मः । देशय्, समाजय् व परिवारय् नं राजनीतिक छलफल याय्मः, शासक दलतय्सं राजनीति सरकारय् वानय्ता व अकुट

ब्याक :दिल ।

नेमकिपां फुक्कसिता सैनिक तालिम बियमःगु खाँ न्हिथाडः वगु अथेनं सरकारं सचेत जुयो अजगु ज्या यागु खःसा नेमकिपां थजगु खाँ न्हि थानय् हे म्वःगु खाँ कुलः दिसे वयकलं सरकारतय्सं ल्यासेल्याम्होपुं विदेशय् छ्वइगु, जाँचमकःसिं पास याइगु ज्या याडः च्वंगुलिं कुंखिडः दिसे विदेशीया भिं याइपुं शासक दलत विदेशी दलाल खः । थजपुं शासक तय्सं याडः नेपःमिपिसं दुःखसियो च्वंगु खाँ काडः दिल ।

नाथोभाजु बिजुक्छे जुं शासक दलतय्सं सर्वसाधारण जनताया मत धेबां न्यागु व धेबाया बलं सरकारय् वांगु लिं अःनिसे हे जनताता सिद्धान्त थुइकः भोट क्वपवायता ग्वाकय् मः धायोदिल । उकिं जनतां सचेत मज्जा दे सुरक्षित मजुइगु गुकिं अः स्वयो अपः दुःखसिइगु खाँ काडः दिल ।

नेमकिपाया केन्द्रीय दुजः नपां खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिजुं नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या ज्यासाडः नैपुं ज्यापु-ज्यामिया मंकः दबु खः धायोदिसे थुकिं नेपाल भाषा व मेमेगु भायया साहित्य सर्जकपुं ब्वलांकय्गु ज्या याडः च्वंगु खाँ ब्याकसे खप नगरपालिकां नेपाल मजदुर किसान पार्टीया घोषणा पत्रकाथं स्वच्छ प्रशासन, सदाचार, शिक्षा, स्वास्थ्य, सुचुकुचु थन्योगुया लिधंसाय् देश व जनताया सेवा याडः वगु खाँ काडः दिल ।

नगर प्रमुख प्रजापति जुं खप नगरपालिकां चाय्कःतःगु कलेजं देया ७७ जिल्लाया ब्वनामिपिन्ता ब्वंकः च्वंगु खाँ ब्याकसे खप नगरपालिकां चाय्क तःगु खप अस्पताल व सहरी स्वास्थ्य

सम्पत्ति कमय् याय्ताजक याडः च्वनासा नेमकिपां देश व जनताया निःस्वार्थ सेवाता राजनीति भःपियो गरिबया सेवा याय्गु हे राजनीति काथं कायो वगु खाँ काडः दिल ।

नेमकिपां संसदय् ब्वनयकुथिया शिक्षकपुं योग्य यायमःगु सःश्वकला, जिल्लाया शिक्षा कार्यालयत, शिक्षा मन्त्रालय व मन्त्री तय्ता इनाप याता अथेनं सरकारं न्हयपं सिलिं चाय्हे मश्वकगु खाँ ब्याकसे वयकलं इजरायली फासीवादं प्यालेस्टाइनय् नरसंहार व अमिगु जग्गा क्वत्यल कायो च्वंगु, जनसंख्या संहारयाय्ता मचाखाचात व मिसातय्ता स्याडः च्वंगु, पत्रकारपिन्ता स्याडः च्वंगु, तःदा हाँ प्यालेस्टानी राष्ट्रपति यासेर अराफात च्वंगु छेँ बमबारी याम्हा इजरायलं अःनं बमबारी याडः च्वंगु खाँ

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

क्लिनिकपाखं नगरबासीपिन्त जक मखुसं देशां देछीं वयो चवंगु जनताया स्वास्थ्य जाँच व उपचार जुयो चवंगु खाँ नपां सरकारं ख्वप विश्वविद्यालय ऐन हयो सञ्चालन स्वीकृति ब्यूसा म्हवचा लाय खय् मेडिसिन (चिकित्साशास्त्र) ब्वंकय्गु मति ख्वप नगरपालिकाया तातुना खः धायो दिल ।

वरिष्ठ अधिवक्ता कृष्णप्रसाद भण्डारी जुं देया अःया स्थितिया खाँ कुलः दिसं भ्रष्टाचारी शासकपिसं अः पः फयो चवंगु खाँ काङः दिल । नपां अःदे तहांगु समस्यां पुंकः हज्याङः चवंगु खाँ ब्याकसे सकलं ज्याङः समस्या ज्यकय् मःगु खाँ नं काङः दिल ।

मानव अङ्ग प्रत्यारोपणया विशेषज्ञ डा. पुकार चन्द्र श्रेष्ठजुं थमनं सहिद धर्मभक्त प्रत्यारोपण केन्द्रया प्रमुख जुयो ज्या साडाबलय केन्द्रं ९९ प्रतिशत प्रत्यारोपण सफलतापूर्वक याडागु व इलय हे मृगौला दान काय फैगुलिं बिरामीपुं अकालं सीय माली मखु धायो दिल ।

केन्द्रता प्वाथयसं तुसुक छ्वयगु जःखःगु इलय जनप्रतिनिधिपिनिपाखं तस्क बांलागु ग्वाहाली यागु खाँ कुलः दिसं वयकलं ख्वप दे स्वास्थ्य उपचारया मू थाय जुयो वगु खाँ नं काङः दिल । साहित्यकार नरेन्द्रराज प्रसाई जुं ख्वपय व तःमुंज्याया दबुली बिस्कं राजनीतिक सिद्धान्त व बिचः या साहित्यकारपुं व बुद्धिजीवीपिसं नपां मञ्चय् दानय् खांगु हे धाथेंगु प्रजातान्त्रिक अभ्यास खः धायो दिल ।

ख्वप दे नारायणमान बिजुकुछें जुं व नेमकिपाया हि चःत्तिं याङः उत्कृष्ट राजनीति व साहित्यया थाय जूगु खाँ ब्याकसे वयकलं ख्वप देता नेपःयाय् दे देशभक्त जिल्ला नां तयमःगु बिचः प्वंकः दिल ।

भोर्तेया साहित्यकार कृष्ण कुमार बैद्य विदेशीया क्वत्यलां जनतां मतिःतःगु ह्यूपा मवैगुलिं विदेशी क्वत्यला गुब्बलें डाल काय मफैगु खाँ ब्याकसे साहित्यसं देश व जनताया ख्वपः खानय् दय्मः धायो दिल ।

त्रिमूर्ति प्रतिष्ठानया नकीं मय्जू नपां चिनाखँ च्वमि इन्दिरा प्रसाई जुं ख्वपया ख्वप सर्कलया कलेजत चायकः देया लागिं ब्वस्यलागु ज्या याङः चवंगु नपां ख्वपया साहित्यिक भविष्य तस्क बांलाङ्गु बिचः प्वंकः दिल ।

त्रि.वि. अंग्रेजी विभागया प्राध्यापक डा. तारा लाल श्रेष्ठ थःगु भाय लुमांक छ्वगु समूदाय उपनिवेशय् च्वनय मालिगु अलय भाय्, साहित्य व अमूर्त सम्पदात स्वतन्त्रताया निंतिं मदयक मगागु पक्ष खः धायोदिसे देया काथं मछिगु स्थिति फायो क्यनय्ता जनतां निःस्वार्थ राजनीति व न्ह्यलुवा म्हासिङ्क साथ बियमः धायो दिल ।

सक्कया साहित्यकार यचु जोशी भाय व संस्कृति देया सम्पत्ति जूगुलिं नेपाल भाषा साहित्य व नेवःसंस्कृतिया गौरव ल्यंकः म्वाकः तयमःगुलि बःबियो दिल ।

भक्तपुर जिल्लाया प्रमुख जिल्ला अधिकारी नमराज घिमिरे मन्तयता दकल्य् च्वजःम्हा दयकगुलि भाय व साहित्यया मुख्य योगदान दःगु बिचः तयोदिसे भाय व साहित्य गुलि च्वजः समाज नं उलि हे च्वजःगु सिङ्के फःधायो दिसे ख्वपया जनताकय्

दःगु देशभक्तिपूर्ण भावना दे डांकः छ्यनय् मः धायो दिल ।

ज्योतिषशास्त्री डा. वीरेन्द्र कायस्थं नखा-चखा ल्यंकः तयगुलि भाय् व साहित्यया तःहांगु लाहा दैगु खाँ नपां पञ्जाङ्ग छगू हे काथंया याय्ता राष्ट्रिय गोष्ठी याय्मः धायो दिल ।

वरिष्ठ इन्जिनियर नपां च्वमि रामबिन्दु श्रेष्ठ भाषा, साहित्य, संस्कृति कला-कौशल समाजया तस्क हे महत्वं जःगु खाँ ब्याकसे भाय् व संस्कृति न्हांक छ्वय्गु उखय्ला थुखय्ला सिय मरुपुं थें जूङ्गु खाँ काङः दिल ।

च्वमि मयजु बेबी भ्नां थः मांया मुलय व देया थाय् स्वयो लुमुगु मेगु थाय् मरुगु खाँ ब्याक दिल ।

जनकवि चन्द्र बहादुर उलकं नं साहित्यया खायँ न्वचुतयो द्यूगु ज्याइवःसं नांजःपुं व न्हँपुं साहित्यकारपिसं थःथःगु च्वसुत ब्वडः द्यूगु खःसा दथुइ दथुइ प्रगतिशील म्येँ नं पिब्वगु खः ।

मुगुथिया नायो आशाकुमार चिकबञ्जारं नं नुगःखाँ नपां साहित्य वाचन यागु खः ।

ज्याइवः न्ह्याकयहाँ युवाकवि दामोदर सुवालया च्वसुं पिज्वगु थुगुसीया सः रबि हाडा व लक्ष्मण पलिखेलया सःलय लय चिनामि राजेश हाडाया लयखय् लसकुस म्येँ न्यंकगु खः सा ग्वसाखलया नायो रबिन्द्र खर्बुजां नं लसकुस न्वचु तयो द्यूगु खः ।

ज्याइवःसं मूपाहा बिजुकुछें (रोहित) जुं स्थानीय न्ह्यलुवा, गुरुपुं जगतलाल खर्बुजा, बिकु नारायण मातां, लोककवि संघ

सचिह व खुडुहयगुगु खप पौ, बःखि पौ (पाक्षिक)

रत्न शाक्य, कनाथ बाजा गुरु जगतलाल खर्बुजा, लोक हवाम्हा लय चिनामि राजेश हाडाता हनापौ व नगद सिरपां छाया प्युगु खः ।

मुंज्याया भाला वरिष्ठ इन्जिनियर राजेन्द्र हाडां कुबियो द्युगु खःसा बहनी ७:०० ता इलय निसैं सांस्कृतिक ज्याइवः न्ह्याकगु खः ।

सातिखुनुं अथे धाय्गु कौलाथव त्रयोदशी खुनुं नं राजनीतिज्ञ, सीमाविद्, संस्कृतिविद्, इतिहास विद्, कानूनविद्, शिक्षाविद्, भाषाविद्, चिकित्सक, कलाकार, म्यैं हालामि, साहित्यकार, बुद्धिजीवी, राजनीतिक विश्लेषक नपां थीथी विज्ञपिनिगु न्वचु नपां द्रलंद्र स्वकुमिपुं मुडः जूगु नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याया मूपाहाँ नेपाल मजदुर किसान पार्टीया नायो भाजु वरिष्ठ राजनीतिज्ञ नारायणमान बिजुक्छैं (रोहित) जुं देशय जेन-जी आन्दोलन जूगु, उकि देशी व विदेशी प्रतिक्रियावादीत द्रहैं वाडः आन्दोलन यागुली २०४६ साललिपा तःकहे सरकारया न्हयलुवा जुयो वापुं नेका, एमाले, माओवादी त नपांया पुँजीवादी पार्टीत जिम्मेवार खः धायो दिल ।

सामाजिक सञ्जाल बन्द याय मज्यूगु व देशय भ्रष्टाचार मदयके मःगु न्यायोचित माग ज्वडः आन्दोलन यापुं न्हूगु पुस्ताया आन्दोलन देशी-विदेशी शक्तिं लाकः कःगु, गवसः गवयो हे देशया महत्वं जःगु कार्यालय भवनत मिं छ्वयक ब्यूगु, मितयो आतङ्क ब्वलांकगु, गुकिं देशय राजनीतिक अन्योल ब्वलांकगु खाँ काडः दिसे वयकलं कमजोर सरकार जूइगु इलय देया सार्वभौम सत्ताय घःलाकय फःगु नपां दे हे नुडः छ्वयगु विदेशीया जःनपां जूय

फःगु पाखय सकल देशभक्त नेपःमिपुं ग्वाडः च्वनय् मःगुलि बःबियो दिसैं जनतां खबरदारी याःसा जक विदेशीया जः छखय लाइगु नपां देश ल्यडः, भिडः, म्वाडः च्वनिगु खाँ नं काडः दिल ।

नायो भाजु रोहित जुं देश व जनताया निःस्वार्थ सेवा बाहेक नेमकिपाया मेगु छुं हे तातुना मरुगु खाँ ब्याकसे भी प्रधानमन्त्री व मन्त्री जुयता राजनीति मयाडागु खाँ ब्याकः दिल ।

नेमकिपाया छ्याञ्जे प्रेम सुवाल जुं साहित्य अपलं ज्या साडः नैपुं ज्यापु ज्यामिपिन्ता भिं याइगु जुयमगु नपां शासक व शोषक वर्गया साहित्य शोषण व उत्पिडन याड नं जनताया सेवा याडागु धायो मखुगु खाँ धायो वगु दः धायो दिसैं संयुक्त राष्ट्र संघया वडापत्र व सिद्धान्तकाथं फुकक दे सार्वभौमिकताया ल्याखं उथिं ग्यंगुलिं फुककसिता उथिं ग्यंक ऐन कानून लागु जुयमःगुलि पश्चिमा साम्राज्यवादी व पुँजीवादी देशं उकिता व्यवहारय मानय याडः च्वंगु मरु धायो दिल ।

‘अमेरिका न्हाप’ धाय्गु नारा व नीतिं संयुक्त राष्ट्र संघ स्वयो अमेरिका च्वय व मदयक मगागु धाय्केगु खाँ प्रस्ट यासे वयकलं अःराष्ट्र संघया दकलय अपः (असहयोग व अवरोध) थःगु तुतिखय पां पालय्गु ज्या अमेरिका थमनं हे याडः वयो च्वंगु खाँ नपां अमेरिकी व पश्चिमा शासकपुं तय्गु हे साथ व ग्वाहालीं इजरायलं प्यालेस्टिनी जनताया नरसंहार याडः च्वंगुलि हलिमयया न्यायप्रेमी जनतां नरसंहार व पश्चिमा देया नीतिया विरोध याडः वयो च्वंगु दः धायो दिल । देया ल्यासे ल्याम्होपुं विदेशय छ्वसेलीं

सच्छि व खुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःछि पौ (पाक्षिक)

युरोप व अमेरिका विकास जूसां अफ्रिकी देत विकासय लिपा लाडः च्वथें नेपःया ल्यासे-ल्याम्होपुं विदेशय छ्वयगु नीतिं व ज्याखं नेपाल विकासय लिपा लागु खाँ काडः दिल ।

बहुमतया फुई त्वःत, मेगु पार्टीता लिडः छ्वयगु मतिं ज्या साडः जूपुं थौं थःहे सिधैगु अवस्थाय थ्यंगु खाँ कुलः दिसे वयकलं नेमकिपां न्ह्याम्हा नं विदेशीता नेपःया नागरिकता बिय मज्यूगु खाँ त तं वयागु अलय शासक दलतयसं व खाँ मन्यंगुलिं थौं या परिस्थिति वगु खाँ काडः दिल ।

नेमकिपाया केन्द्रीय दुजः नन्द बहादुर शाही नेमकिपां निःस्वांसानिसें सिद्धान्तय अडिग जुयो च्वंगु खाँ ब्याकसे नेमकिपां पञ्चायतकालनिसें हे भेरी कर्णालीया ज्यासाडः नैपुं ज्यापु ज्यामि जनताता छप्पा छधि याडः वयो च्वंगु खाँ ब्याकः दिल । नपां कम्युनिष्टया खःपा पुयो कम्युनिष्ट संगठन मदयकः छ्वयता जूगुया लिच्वं थौं अमिगु छँ मितयो ब्यूगु खः धायो दिल ।

पार्टीया मेम्हा केन्द्रीय दुजः नवराज कोइरालां कर्णालीया जनताया दुःख कष्टता शासक पार्टीतयसं दुरु न्ह्याय दः मेचा याडः थःथःगु प्वा थाडः भुरी दयकः जूगुलिं जनताया दुःख कष्ट गथेखः अथेहे जुयो च्वंगु खाँ काडः दिल ।

नेमकिपाया नेता कार्यकर्तापिसं राजनीति धायगु देश व जनताया निःस्वार्थ सेवा धःबलय् हेपय् याइपिसं थौं जेन-जीया नामय् जूगु आन्दोलनं अमिता तातुडः यागु कार्बाहीया खाँ काडः दिल ।

मेम्हा केन्द्रीय दुजः नपां 'सहिद' वा पौया सम्पादक नारायण महर्जनं साहित्य समाजया न्ह्यकं व राजनीतिया स्पल्लागु ज्याभःखः धायगु खाँ अः भन खयो वगु खाँ ब्याकसे न्हंगु पुस्ता सही सिद्धान्त व राजनीति मजतलय् ह्यूपा हय फै मखु धायो दिल ।

प्रगतिशील कवि रामप्रसाद ज्ञवाली संस्कृतिता राष्ट्रनपां स्वाय मःगु खाँ नपां संस्कृतिता विश्व मानव नपां स्वायमः धायो दिल ।

साहित्य, भाय व कला. समाजय् ह्यूपा ह्यता ग्वाहाली याइगु खाँ काडः दिसे वयकलं राजनैतिक ह्यूपा नपां सांस्कृतिक ह्यूपा नं ह्यमःगु नपां चिनाखं मन लयताय्केगु काथं जक मखुसें समाजय ह्यूपा ह्यता च्वय मःगु, आशावादी चिनाखं च्वय मःगु खाँ काडः दिल ।

जर्मन ह्यास बेन्जमिन जुं ख्वप दे चाह्यूसा बागु विश्व चाहिलागुति ग्यनिगु धःगु खाँ कुल दिसे सीमाविद् बुद्धिनारायण श्रेष्ठ ख्वपया कला सम्पदा, संस्कृति ल्यंकः म्वाकः तयो व्वस्यलागु ज्या याडः च्वंगु खाँ नपां भारतीय पक्षं भीगु देया ७१ गू थासय सीमा चिं त्यलः कःगुलि चिन्ता प्वंकसे सुस्ता, कञ्चनपुर, ताप्लेजुड

व पशुपतिनगर थजगु थीथी लागाय् नं सीमा चिं त्यलः कःगुलिं भारतं नेपः देता थःगु कुसाक्वय तयगु कुमति तःगु खाँ काडः दिसे स्वाधीन राष्ट्रया थःगु हे सीमा चिं दैगु खाँ काडः दिल ।

देशय दःगु थीथी प्रमाणं लिपुलेक, कालापानी व लिम्पियाधुरा नेपःयाय् हे भू-भाग खः धायगु खाँ नं वयकलं धायो दिल ।

इतिहासविद् प्रा.डा. पुरुषोत्तम लोचन श्रेष्ठ नेपाली तपुलीया सप्रमाण इतिहासया खाँ काडः दिसे जनता दःगु थासय् राष्ट्र दै धायो दिल ।

नेपाली राष्ट्रिय तपुलीकाथं दयो च्वंगु तका तपुलीया आविष्कार स्वनिगया आदिबासी नेवःतयसं हे दयकगु खाँ ब्याकसे वयकलं तानसेन- पाल्पा ढाका तपुलिया लागिं नां जःगु नेवःबस्ती खः धायो दिल ।

साहित्यकार हरिहर तिमल्सिनां ख्वप दे देशभक्तपुं च्वडः च्वंगु थाय् खः । शासक तयसं छगू छगू आन्दोलनय् चाकुक् माकुक् खाँ कांसां पूमवांगु खाँ नपां चिनाखं व्वडः दिल ।

कवि अभय श्रेष्ठ इजरायलं प्यालेस्टिनी जनताता नय्गु नसा, त्वनय्गु नाः, खाद्यान्न, वास इयगुलि नपां पंगः थाडः च्वंगु खाँ या विरोधय इटाली नेगू लाख स्वयो अपः जनतां विरोधयागु खाँ काडः दिल ।

पुरातत्त्व विभागया महानिर्देशक शौभाग्य प्रधानाङ्गजुं नेपाल भाषा लिच्छवीकाल स्वयो न्हपाया अभिलेखं प्रमाणित याडः च्वंगु खः धायो दिसे राष्ट्रिय अभिलेखालय नं नेपाल भाषा, कला संस्कृति सम्पदाया प्रभाव सुरक्षित दःगू खाँ काडः दिल ।

स्थानीय तहपाखं हे सम्पदा व संस्कृति ल्यंकः म्वाकः तयमःगुलि बःब्यूसे ख्वप दे सम्पदा व संस्कृति ल्यंकः म्वाकः, भिंकः तयफःगु व्वस्यलागु जिल्ला खः धायो दिल ।

सीमा अध्येता रतन भण्डारी सत्तासीन दलया नेता त विदेशीं धःथें च्वडःभ्रमपूर्ण एमसीसी पारित यागु खाँ ब्याकसे तःतः हांगु पार्टीया नेतात बजारय् मियोतःगु सामान थें जुयो

सचिह व सुइन्हयगूगु स्वप पौ, बःखि पौ (पाक्षिक)

चवंगुलि कुं खिसे दे भिंकयूगु खःसा अपुं निन्हःपां भिनय् मः धायोदिल ।

प्रा.डा. नपां च्वमि जत्ताधर भ्ना जुं तःमुंज्या छगू ज्या भूवःस्वयो नं महोत्सव खःधायोदिसे थव दबु साहित्य, संस्कृति व समाजतागवाकयूगु छगू अवसर नं खः धायो रूसी सर्वहारा वर्गया नेता लेनिनया योगदानया खाँ रूसी व खय् भाषं चिनाखँ ब्वडः दिल ।

च्वमि सूर्यप्रसाद लाक्वजुं नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्या फुक्कसिया नितिं ब्वस्यलागु व प्रेरणा काय फँगु मुंज्या खः धायोदिसे सु नं देशं विकासय् आर्थिक ग्वाहाली याडागु खःपा पुयो वं आक्रमण अलय क्वत्यसां उकिया विरोध याय् मज्यू धायूगु खाँ मखु धायोदिसे इजरायलं नेपःमि पिन्ता ज्या बियो तःगु दःधायो गाजापट्टी सं नाः व नयगु पुनयगु या नितिं लाइन च्वडः च्वंपुं मचाखाचा व बुहाबुही पिन्ता मिसाइलं कयक स्यागुया विरोध मयागु नंअन्याय हे जुई धायो वयकलं चिनाखाँ छपु नं न्यंकः दिल ।

खवप नगरपालिकाया प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वसन्त भट्टराई जुं देशय् राजनीतिक अन्योल जुयो च्वंगु इलय साहित्यिक व सांस्कृतिक ज्याभूवःयाडः देशय् आशाया मता च्याकः जनताया मन ग्वाकगु बिचः प्वंकः दिल ।

सरकारी लुखातय थ्यडानं नपां जनतां सेवासुविधा धाय मखांगुलि दुःख प्वंकसे वयकलं कर्मचारीतन्त्रता स्याचुपिं सूथें सुयो कर्मचारीपुं जनताप्रति समर्पित जुयमः धायोदिल ।

नर्सिङ समाज नेपालया नकीं मयजु देविका दनेखुया सभा नकिंलय् जूगु उगु ज्या भूवः सं ग्वसा खलःया न्वकु श्याम सुन्दर मातां नं लसकुस न्वचु तयो द्यूगु खः । सत्यनारायणमानन्धरं साम्राज्यवादी विरोधी म्येँ, काभ्रेया सत्यनारायण श्रेष्ठ, केपुया सुवर्ण महर्जनं भ्रष्टाचार विरोधी व जनताया समस्याया चिनाखं नं ब्वडः द्यूगु खः ।

ज्या भूवःसं साहित्यिक बिधा चिनाखँ सं न्हाप संगीता पंच, ल्यू गंगाराम ज्याख्वः, ल्यू या ल्यू सत्यनारायण सुवाल व हःपा सिरपा नेम्हा लक्ष्मी प्रसाद कासुला व सुनिता गांसी त्याकगु खःसा बाखं खय् न्हाप श्रीया पहिजु, ल्यू एल.के. सुन्दर, ल्यू या ल्यू सूर्य नारायण फाँजुं त्याकगु खःसा च्वखँ खय् हपा केजी आचार्य त्याकगु खः ।

सम्मेलनसं पुलापुं न्हूंपुं साहित्यकारिपिसं बाखं, चिनाखँ व च्वखँ नं ब्वडः द्यूगु खः । साहित्यसं सिरपा त्याकपिन्ता नेमकिपाया केन्द्रीय नायो भाजु नारायण मान बिजुक्छें रोहित जुं सिरपा लःल्हाडः द्यूगु खः ।

उगु लसताय नेपाल भाषा साहित्य तःमुंज्याया मू गुथिया छ्याञ्जे नरेश खत्री लयता खाँ व ग्वसाखलया छ्याञ्जे राजन जतिं सुभाय देछायो द्यूगु खःसा ग्वसा खलःया दांभारी प्रनेश बाटीं ल्याचा पिब्वयो द्यूगु खः । नेन्हुयेंकं आशा कुमार चिकं बञ्जार, केशव तमखु, सुमि ह्योँग्व व राजन जतिं ज्याइवः न्ह्याकगु खः । नेन्हु यंकं बहनि ७:०० ता इलय निसें सांस्कृतिक ब्वज्या जूगु खः ।

थुगुसिया स्वन्ति नखा

असोज २२ गते

खवप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिया नायोसुई थुगुसिया स्वन्ति नखा डाय्केगु विषय तलेजुया पुजारी व ज्योतिषपुं डा.बीरेन्द्रप्रसाद कायष्ठ व केदारप्रसाद दैवज्ञ जोशीपुं नपां च्वडः जूगु बैठकं तलेजुया पुजारी पिनिगु सुभावा व तिथिकाथं कार्तिक २ गते आइतबार क्वःपुजा, कार्तिक ३ गते सोमबार सुथाय् खिचापुजा, न्हिनयसया ३:०० ताइलय निसें औंसी तिथी जुगुलिं बहनी लक्ष्मी पुजा यायूगु, कार्तिक ४ गते मंगलबार न्हिनयसिया ४:२९ ताइलय लिपा कछलाथव प्रतिपदा तिथि लागुलिं म्हापुजा यायूगु व कार्तिक ५ गते बहनी ६:२० ताइलय लिपा द्वितीया तिथी लागुलिं किजापुजा यायूगु खाँ क्वःछ्यूगु खः ।

बैठकसं खवप नगरपालिकाया उपप्रमुख रजनी जोशी, प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वसन्त भट्टराई, वडाध्यक्षपुं उेकश कवां (७), रबीन्द्र ज्याख्व (९) वडाया दुज नपां का.पा.या दुजः

कृष्ण प्यारी जधारी, तलेजुया पुजारी पुं प्रजेशराज राजोपाध्याय, नरेन्द्र प्रसाद जोशी, महेश कर्माचार्य, पद्मलोचन कर्माचार्य, सिद्धिवीर कर्माचार्य, ज्ञानेन्द्र कृष्ण जोशी व प्रशासकीय अधिकृत दामोदर सुवाल नं भूःगु खः ।

प्रजातन्त्रय विश्वास याइपुं जनतानपां वानय्ता ज्याइ मखु

असोज २४ गते

जेन जि आन्दोलन यागु लच्छिलिपा सर्वदलीय बैठक च्वडः च्वडा । थुगु इलय पुलांगु सरकार लिकायो न्हूगु सरकार निःस्वांगु दः । अः याय्म्हा अन्तरिम सरकारकय् मुख्य याडः नेगू जिम्मेवारी द- न्हपांगु-जेनजिपिनिगु माग काथं भ्रष्टाचारीतय्ता कार्वाही याडः सुशासन कायम याय्गु नेगूगु राजनैतिक दलत नपां मिलेय् जुयो क्वःछिगु इलय हे निर्वाचन याय धुक्यगु ।

अःदेश राजनैतिक सडकटय् लाडः च्वंगु दः । थुगु सडकट नं राजनैतिक काथं हे ज्यंकय्मः । जेन जिया माग काथं संसद विघटन याडः न्हूगु जनादेशया लागिं चुनाव घोषणा याय धुकल । निर्वाचन जनताया दश्वी वानय्गु छगू बांलागु मौका खः । प्रजातन्त्रय विश्वास याइपुं दलतय्सं निर्वाचन खाडः ग्याडः

चवनि मखु ।

श्व नं हाँ या प्रधान मन्त्रीया सिफारिसय नेकतक प्रतिनिधिसभा विघटन जूगु खः । प्रधानमन्त्री थःगु अधिकार छ्यलः जनादेशया लागिं संसद विघटन यापुं दलत भी मध्ये थाना हे दः । नेपाल मजदुर किसान पार्टी निर्वाचत प्रधान मन्त्री कथं संसद विघटन याय्गु 'गोर्ली जःगु बन्दुक' दैगु प्रजातान्त्रिक मान्यता विश्वास याई । अथेन प्रधानमन्त्री प्रतिनिधि सभा विघटन याबलय् न्यायालय वाडः पुनः स्थापनाया लागिं निवेदन ब्यू वापुं व पुनः स्थापनालिपा लयतःपुं दलत मध्ये नं भी नपां थाना हे दः । प्रधानमन्त्री ल्यङ्गु प्रतिनिधिसभासं सीमित अधिकार न्यायालयया लाहातय ल ल्हाइपुं नं भी मध्ये थाहा हे दः । व गलत खः । जिपुं (नेमकिपां) उब्ले हे विरोध याडागु खः ।

दे व जनताता विश्वासघाट याइपिन्ता म्हासिइके मः

असोज २६ गते

अन्तर्राष्ट्रिय एन जि ओ व विदेशी धेबा नयो विदेशीया कतामारीचा जुयो च्वपुं शासक व राजनीतिक दलतयसं गुब्ले हे नेपःव नेपःमि पिनिगु भिं ज्या याइमखु । पद व धेबाया लागिं विदेशी मालिकपिनिगु इच्छा पूवांकय्ता देश व जनताता विश्वासघाट याइपुं दल व दलया नेतातय्ता भीसं इलय हे म्हासिइके मः धाय्गु खाँ नेमकिपा खप नगर समितिया ग्वसालय नगरस्तरीय कार्यकर्ता भेला सं नेपाल मजदुर किसान पार्टीया केन्द्रीय दुजः नपां खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापति जुं न्वचु तयो द्यगु खः ।

समसामयिक राजनीतिक खाय् ग्वसःग्वगु उगु मुज्यासं केन्द्रीय दुजः प्रजापति जुं निर्वाचनया निंतिं तयारी अवस्थाय च्वनय्ता इनाप याडः दिल । सर्वदलीय बैठकय् तःतः हांगु दलया नेतातय्सं संसद हकनं लिफ्यडः ह्यगु (पुनःस्थापना) माग याडः

च्वंगु खाँ कुलः दिसे वयकलं न्हूगु जनादेशया निंतिं न्हूगु निर्वाचनय् वानय्गु हे बांलागु लाँपु खः धायोदिल ।

नेमकिपाया केन्द्रीय दुजः सुरेन्द्रराज गोसाईजुं नेपाल संवत् १९४६ न्हूँ दँ या लसताय जुइगु कार्तिक ४ गते या सांस्कृतिक ज्याली सं बाजागाजा, ब्वनयकुथि, सहकारी साफूकुथि, कासा पुचः, युवा, विद्यार्थी, मजदुर, किसान, उद्योगी, व्यवसायी, बुद्धिजीवी, शिक्षकपुं व सर्वसाधारण जनतात भायो दियता इनाप यासं छगू छगू राजनीतिक दल व आन्दोलनकारी पुचःया सैद्धान्तिक व वैचारिक पक्ष स्पष्ट जुयमःगु खाँ नपां अमेरिकाया ग्वाहाली इवजरायलं प्यालेष्टाइनय् अपलं धनजन स्यंकः ब्यूगुया विरोधय नेमकिपां देया थी थी थासय विरोध प्रदर्शन नपां सभा त याडः वगु खाँ काडः दिल ।

अमेरिकी साम्राज्यवादं चीनया काथंमछिंकय्ता थी थी जःग्वयो वगु खाँ व्याकसे वयकलं एम सी सी सम्भौताख्य लाहाचिं तःपुं दलत नपां होस याय् मः धायोदिल ।

नेमकिपा नगरसमिति भक्तपुरया न्वकु लक्ष्मी भक्त लासिवं नेपालय विदेशी तय्सं वंशजया लिधंसाय नागरिकता काय दःगु व्यवस्थां देशता लिपा थ्यंकता बाँमलागु लिचवः लाइगु खाँ काडः दिल ।

मुज्यासं खप नगरपालिकाया उप प्रमुख रजनी जोशीं असोज ३ निसं ८ गते तक तिब्बतया सिन्ध्याड प्रान्तया शान नान नगरपालिकाया तताकेहँया स्वापु नवीकरण जूगुया खाँ काडः दिल । अलय पुरुषोत्तम तमखुं नं न्वचु तयो द्यगु खः ।

शिक्षकपिन्ता भलिबल स्यनय्ज्या

असोज २६ गते

खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिजुं आइतबार भलिबल तालिम प्रशिक्षकया मुख्य प्रशिक्षकपुं नेम्हा जगदीश प्रसाद भट्ट व विजय कृष्ण बाडेता कासाया ज्वलं लः ल्हाडः दिसे खप नगरपालिकाया गवसालय जूगु उगु सामुदायिक व संस्थागत ढवनयकुथिया शिक्षक शिक्षकपिन्ता खुन्ह्या तालिम उलेज्या नं याडः दिलसा भलिबल नेपःया राष्ट्रिय कासा खः धायो दिसे खप नगरपालिकां ढवनयकुथिया शिक्षकपिन्ता तालिम बियो ढवनामिपिनिगु बौद्धिक व मानसिक विकासया घ्वासा बियगु मतिं यागु ज्या बांलाइगु खाँ काडः दिल ।

ल्यासे ल्याम्होपुं ढवनामिपिन्ता छगू नं छगू कासा खय् दुतिडः खप नगरपालिकां विद्यालय व नगरस्तरीय थीथी कासाया ज्याइवःत न्ह्याकः वयो च्वंगु खाँ ब्याकसे वयकलं ढवनामिपिन्ता

कासा नपां राजनीतिक ज्ञान नं बियमः धायो दिल ।

जेनजी आन्दोलन लिपा देश राजनीतिक सड्कटय लाडः दे भन भन जटिल अवस्थाय् थ्यंकगु खाँ नपां विदेशी ग्वाहाली देशया निंतिं तस्कं ग्यापुगु खाँ देया राजनैतिक घटनाक्रमं क्यंगु खाँ नं वयकलं काडः दिल ।

उपप्रमुख रजनी जोशीं नागरिकपिनिगु बौद्धिक व शारीरिक विकासया लागिं खप नगरपालिकां कासाता ह्दाय तयो ज्या साडः वगु खाँ नपां सबल व सक्षम राष्ट्र दयकेता देशभक्त नागरिकपुं दयमः धायोदिल ।

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वसन्त भट्टराईजुं तालिम स्थलय् म धायो दिसे शिक्षकपिन्ता विइगु प्रशिक्षक तामिल हज्याडः वानिगु विश्वास प्वंक दिल ।

खप नगरपालिका वडा नं. १ या वडाध्यक्ष श्यामकृष्ण खत्रीं तालिम बियमःगु या खाँ काडः दिसें तालिमता जीवनोपयोगी याय्गु कुतः शिक्षकपिसं यायमः धायोदिल ।

नेपाल भलिबल संघया केन्द्रीय उपाध्यक्ष गौतम प्रसाद लासिवां नेपालय भलिबल न्हिया न्हिथं लोक ह्वाडः वांगु खाँ कुल दिसेंभलिबल कासा हज्याकय्ता सरकारं पला लिचिल च्वंगु खाँ काडःदिल । उगु ज्या भूवःसं खेलकुद समितिया नेम्हा दुजःपुं उपेन्द्र सुवाल व रञ्जना त्वातीं नं न्वचु तयो द्यगु खः । भलिबल प्रशिक्षक तालिमसं नगर दुनयया २८ गू ढवनयकुथिया ३२ म्हा शिक्षकपिसं ढवति कःगु खः । नगर प्रमुख प्रजापति जुं ढवतिकःपुं शिक्षकपिन्ता ट्रयाक सुट इडःब्यगु खः ।

खोप ज्याभवः

असोज २८ गते

खप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिया नायोसुई 'नियमित खोप सुदृढीकरण, पूर्ण खोप सुनिश्चितता व दिगोपना नपां सुक्ष्म योजना अध्यावधिक सरसफाइ प्रवर्द्धन' ज्याइवःया खाय् खप नगरपालिकाया सभाकक्षसं जूगु ज्याइवःसं वयकलं नागरिकपिन्ता स्वस्थयाय्गु न्हपांगु पलाहे पूर्ण खोप, सुनिश्चितता खः धायो दिसे सुनं मचात खोप याकय् मखानिगु काथं मखुसें बांलाक ज्या याय्ता धायोदिल ।

राज्यं मचातय्ता स्वस्थ याडः तयता थीथी ल्वयविरुद्धया खोप मकसें मगागु याडः वगु खाँ ब्याकसे वयकलं राज्यया लाय भिंकः छ्यलय्ता स्वास्थयकःमिपुं जुयमः धायो दिल ।

जिल्ला स्वास्थ्य कार्यालय भक्तपुरया प्रमुख अन्जना खड्कां आ.व. २०८१/८२ सं सम्पादनयागु स्वास्थ्य ज्याइवः न्ह्याकः वगु खाँ काडः दिल ।

अथेहे एस.सि.एच. क्लिनिक भक्तपुर अस्पतालया

जमुना काफ्ले, खप नगरपालिकाया कमलकेशरी राजचल, खप अस्पतालया रबिना सुवाल व नगर स्वास्थ्य केन्द्र तचपालया कृष्णशोभा मिलापतिपिसं नं खोपया खाय् न्वचु तयो दिल ।

उगु ज्याइवःसं खप नगरपालिका स्वास्थ्य शाखा प्रमुख डा. रत्नसुन्दर लासिवां नं ज्याइवःया तातुना काडः दिल ।

स्वास्थ्य बीमा अभिकर्तापुं मुंकलः

असोज २९ गते

ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिया नायोसुई ख्वप नगरपालिकाया स्वास्थ्य बीमा अभिकर्तापुं मुंकसे बीमा याकय बलय वैगु समस्या, सेवाग्राही पिनिगु गुनासो व बीमा बोर्डया सूचंत फक्व मथां नगरपालिकाता बिय मःगु खाँ नपां. थुगु ज्या इवःलं गरिब जनता भिं जूयो च्वंगु अथेनं सरकारं बीमा आबद्ध स्वास्थ्य संस्थापिन्ता इलय् धेबा ब्यूसा अःपूइगु खाँ काडः दिल नपां बीमा अभिकर्ता पिसं स्वास्थ्य बीमाया ऐन, कानून व नियमावलीया खाँ थुइकः अःपुक बीमा सेवा बियता अभिकर्तात तःलाय्मः धायो दिल ।

ख्वपया फुक्क जनताता बीमाखय् दुतिनयगु कृतः जुयो च्वंगु नपां बीमाया खाँ सचेत याडः वयागु नं वयकलं खाँ काडः दिल ।

ज्याइवःसं ख्वप अस्पतालया निःमेडिकल डाइरेक्टर डा. मजेश प्रताप मल्लं बीमा ज्याइवः दीर्घ रोगीपिन्ता तस्कं बांलागु खाँ ब्याकसे ख्वप अस्पतालं बीमा ज्याइवः पाखं बांलाक सेवा

बियो वयागु खाँ काडः दिल ।

ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत वसन्त भट्टराई जुं स्वास्थ्य बीमा बांलाक छ्यलय् मःगु, नपां स्वास्थ्य शाखा प्रमुख डा. रत्नसुन्दर लासिवं, जिल्ला संयोजक निर्मला भट्टराई पिसं नं बीमाया बारे खाँ काडः दिल ।

‘शैक्षिक अनुभव’ उलेज्या

असोज ३० गते

ख्वप नगरपालिकाया प्रमुख सुनिल प्रजापतिया मू पाहाँलय सेवा निवृत्त शिक्षक समाजया ख्वपया ल्याः १७ शैक्षिक अनुभव पिता ब्वज्या नपां मा.वि. स्तरीय च्वखँ धिंधिं बल्लाया तःलापिन्ता सिरपा लः ल्हायगु ज्या याडः दिसें बुलुहुं थुगु पौ बांलाक वगु नपां अन्तरक्रिया नं यायां वानय मःगु खाँ ब्याकसे शिक्षा राज्यया दायित्व जूगुलिं देशता मःपुं जनशक्ति ब्वलाकेय् मःगुलि निजीकरण याडः शिक्षाता व्यापार यागु, विदेश मखु थःगु देशय हे फुक्कसिता ब्वंकः निःशुल्क शिक्षा व्यवहारय् लागु याय् मः धायो दिल ।

वयकलं शिक्षा उत्पादनमुखी व लाहातय ज्या दैगु जुय

मःगु, भिंगु, बांलागु शिक्षा बियो थःगु तुतिखय दानय् फय्के मःगु खाँ नपां सरकारया शोषण, भ्रष्टाचार या विरोधय जूगु आन्दोलनं देशता अनिर्णयया बन्दी यागुलिं बिचः व सिद्धान्त मरुगु छुंनं परिवर्तन ता मतुइगु खाँ नपां अःयाय्म्हा सरकारं निर्वाचनता स्वयो ज्या याय मःगु, भ्रष्टाचारीतयता कार्वाही याय मःगु खाँ नपा निर्वाचन प्रजातान्त्रिक प्रणाली जूगुलिं निर्वाचनय वानय्ता राजनैतिक दलत ग्याय मज्यूगु खाँ काडः दिल । शैक्षिक अनुभवया सम्पादक ज्ञानसागर प्रजापति जुं सेवा निवृत्त शिक्षक समाजया थुगु पौ ज्ञानवर्द्धक जूगुलिं ब्वनय्ता इनाप याडः दिलसा थुगु समाजया संस्थापक नायो नातिकवां जुं बौद्धिक ज्ञान जःपुं निवृत्त शिक्षकपिनिगु अनुभव न्हूगु पुस्ताता ज्या लगय् जूइगु खाँ काडः दिल ।

संयुक्त परीक्षा समितिया नायो रोशनराज तुइतुई वयकपिनिगु अनुभवं ख्वपया शिक्षाता लाँपु क्यनिगु खाँ काडः दिलसा न्वकु भाजु रामगोपाल कर्माचार्य समाजया तातुना काडः दिलसा नायो भाजु अम्बिकामान मानन्धरया सभानायोलय जूगु उगु ज्याइवःसं समाजया नेम्हा दुजःपुं धीर्जबहादुर कायष्ठ व तुल्सीराम ग्वाछा नं न्वचु तयो द्यूगु खः ।

नगर प्रमुख प्रजापति जुं मा.वि. स्तरीय च्वखँ या धिंधिं बल्लाया तःलापिन्ता सिरपा लःल्हाडः द्यूगु खः ।

सामाजिक सुरक्षा भत्ता इत

(२०८२ असोज २२ गते)

स्वास्थ्य बीमा अभिकर्तापुं नपां

(२०८२ असोज २९ गते)

तःमुंज्या ख्खःपौ पित ख्खज्या, अक्षोज १८ गते

